Leto XXIV., št. 10 — Ljubljana, petek 14. januarja 1944 — Preis — Cena 1.— L

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22 31-23 31-24

Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-23, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Izključno zastopstvo za oglase iz Italije in inozemstvo: UPI S. A., MILANO

Računi: za Ljubljansko pokrajino pri poštnočekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti. Corr. Post. No 11-3118

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina znaša mesečno Lir 18.—, za inozemstvo vključno s »Ponedeljskim Jutrom« Lir 36.50.

Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica štev. 5, telefon štev. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

Die schweren Kämpfe im Osten

Voller Abwehrerfolg bei Nikopol — Erneute Durchbruchsversuche der Bolschewisten bei Witebsk gescheitert — Zahlreiche Feindpanzer vernichtet

Aus dem Führerhauptquartier, 13. Jan. DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Nordöstlich Kertsch scheiterten erneute starke Angriffe der Bolschewisten.

Gegen den Brückenkopf von Nikopol trat der Feind nach heftiger Artillerievorbereitung auf schmaler Front zum Angriff an. In erbitterten Kämpfen, die den ganzen Tag andauerten, errangen unsere Truppen einen vollen Abwehrerfolg.

Bei der Fortsetzung ihrer Angriffe südwestlich Dnjepropetrowsk wurden die Bolschewisten wieder blutig abgewiesen.

Westlich Kirowograd begannen gestern erneut mit starken Infanterie- und Panzerkräften geführte sowjetische Angriffe. Sie wurden im Gegenstoss und nach Abriegelung einiger Einbrüche abgewehrt.

Südwestlich Tscherkassy blieben örtliche Angriffe der Sowjets erfolglos.

Die eigenen Gegenangriffe im Raum von Pogrebischtsche machten auch gestern gute Fortschritte. Hierbei wurden 20 sowjetische Panzer abgeschossen.

Westlich Berditschew scheiterten mehrere Angriffe der Bolschewisten. Im Gegenangriff wurden 19 feindliche Panzer und 17 Geschütze vernichtet.

Im Raum westlich Nowograd-Wolynsk und westlich Sarny stehen unsere Truppen in hartem Kampf mit vordringenden feindlichen Kräften.

Die Sowjets setzten auch am vergangenen Tage ihre heftigen Angriffe westlich Retschiza fort. Schwere Kämpfe sind im Gange.

Bei Witebsk scheiterten erneute, mit Schwerpunkt nordwestlich der Stadt geführte Durchbruchsversuche der Bolschewisten am zähen Widerstand unserer Truppen. Die Sowjets verloren in diesem Raum 42 Panzer.

Nordwestlich Newel wurden stärkere Angriffe sowjetischer Infanterie- und Panzerkräfte unter Abriegelung einiger Einbrüche und nach Abschuss von 14 feindlichen Panzern abgewiesen.

Die Luftwaffe griff mit starken Verbänden von Kampf- und Schlachtflugzeugen in die harten Abwehrkämpfe bei Kirowograd, Berditschew und Witebsk ein. 50 feindliche Flugzeuge wurden abgeschossen.

SS-Untersturmführer Wittmann in einer SS-Panzerdivision schoss am 9. Januar an der Ostfront mit seinem »Tiger-Panzer« seinen 66. feindlichen Panzer ab.

Im Westteil der süditalienischen Front dehnte der Feind seine Angriffe auch auf den Abschnitt nördlich Venafro aus. Nach starker Artillerievorbereitung vorgetragene Angriffe gegen unsere Höhenstellungen wurden unter hohen Verlusten für den Feind abgewehrt, zwei örtliche Einbrüche abgeriegelt. Vom äussersten Westflügel werden Vorpostengefechte am Garigliano, vom Ostflügel ein erfolgreiches eigenes Stosstruppunternehmen gemeldet.

Največja letalska bitka

Sovražnikova priznanja o hudem porazu ameriških bombnikov

Berlin, 12. jan. DNB. Hudi poraz, ki ga je severnoameriško letalstvo doživelo pri svojem dnevnem napadu 11. januarja in istočasni največji nemški obrambni uspeh, je napravil sovražno propagando zelo majhno. Nasproti običajnim navadam Londona in Washingtona, so sedaj izostala vsa dodatna poročila, ki jih je sovražnik vedno objavljal. Namestu tega se je omejil londonski radio samo na izjavo v torek zvečer, da so močni oddelki ameriških bombnikov, ki so nameščeni v Angliji, napadli podnevi severnozapadno Nemčijo in so bili pri tem podprti od ameriških in angleških lovcev. Nobene besede ni bilo o kakem uspehu tega napada, manjkale pa so tudi običajne številke o sestreljenih nemških lovcev. Namestu tega je londonski radio samo objavil, da so nemški lovci »prožili močan odpor«.

Kasneje je objavil Reuter še nekaj podrobnosti. V svojem začetku je že postavil trditev, da gre »za eno največjih letalskih bitk te vojne«. Tudi Reuterjevo poročilo poudarja posebno močno nemško lovsko obrambo, ki je prisilila ameriške bombnike do ogorčenega boja. Čeprav javlja Reuter dobesedno, so ameriške bombnike na njihovem dolgem poletu spremljali močni lovski oddelki, so bili vendar zapleteni tri ure v trde boje, pri katerih so bili brez prestanka napadani od jat nemških lovcev. Reuter povzema število 123 sestreljenih letal, ki je bilo objavljeno v nemškem posebnem poročilu 11. januarja. Sicer izjavlja, da ti nemški podatki v Londonu niso bili potrjeni, toda nato skrbno pripominja, da so piloti, ki so se vrnili, označevali nemško obrambo kot »neizprosno«. Prekomorska poročevalska služba je v sredo opoldne preko londonske radiopostaje pripravila svoje poslušalce na neprijetno novico z izjavo nekega ameriškega pilota, ki je izjavil, da so se nemški lovci dvignili že nad Zuiderskim jezerom v celih jatah in da jih močno britansko-ameriško lovsko spremstvo ni moglo zadržati.

Največji poraz terorističnih letalcev

Berlin, 12. jan. DNB. Vojni sotrudnik DNB-ja Martin Hallensleben imenuje včerajšnje letalske boje med močnimi oddelki anglosaških terorističnih letal in nemško obrambo nad ozemljem nemške države kot največjo letalsko bitko v tej vojni. Med drugim piše:

Angleško-severnoameriško letalstvo je včeraj doživelo doslej največji poraz, ko je poskušalo napasti z močnimi oddelki podnevi nemško ozemlje. Težišče napada je bila srednja Nemčija. Poznavalci letalske vojne smatrajo upravičeno ta nemški uspeh kot značilen mejnik v izpopolnitvi nemške zračne obrambe. Izredno veliko število sestrelitev daje tudi odgovor na vprašanje, s kakim uspehom bodo lahko Angleži in Američani uporabili tako zvano »bombno zaporo« pri snujoči se invaziji Evrope. Nad tretjino sovražnih letal, ki so prodrla nad nemško ozemlje, je bilo sestreljenih od nemških lovskih jat in s pomočjo protiletalskega topništva. V kratkem času je izgubil tako nasprotnik nad 1000 mož letalskega osebja. V teh številkah pa niso vsebovane tako zvane tihe izgube, ki nastanejo zaradi poškodb na letalih pri preletu morja ali pa pri ponesrečenih in zasilnih pristajanjih v Angliji. Te izgube število 136 uničenih letal še občutno povečujejo.

Kako je moglo priti do nemškega uspeha? Brez dvoma s tako zvano taktiko »iz roke v roko«. Že pri preletu pasu predstraž je bila veriga obrambnih postaj alarmirana in je pričela z delovanjem po določenem časovnem načrtu. Sovražnikov oddelek je bil podajan iz roke v roke, namreč od ene obrambne postaje do druge. V posameznih etapah je bil tako razbit, da nad končnim ciljem ni bil več zmožen koncentriranega napada. Neki oddelek sto letal je bil od nemških lovcev tako obkrožen, da je moral svoje bombe vreči že na področju Osnabrücka popolnoma brez haska. Uspeh nemških letal in nemške protiletalske obrambe je treba smatrati za tem večji, ker je nasprotnik nastopil tudi z veliko lovsko zaščito. Taka zaščita veže precejšnje letalske oddelke, že pri prihodu nad nemško ozemlje je imel sovražnik velike izgube. Po zadnjih poročilih se je letalska bitka vodila od Rokavskega preliva pa do srednjenemškega ozemlja in nazaj. More se upravičeno računati, da se bo število sestreljenih sovražnih letal še nadalje povišalo, ker ugotavljanje števila z nemške strani še ni zaključeno.

DNB, 13. jan. (PK.) Vojaški dopisnik Joachim Schulz-Werner piše:

Ko so posadke nemških lovskih in rušilnih letal stopale v torek v svoja letala in ko so hiteli topničarji protiletalskega topništva k svojim topovom, so vedeli vsi, borci na zemlji in v zraku, da je s prijaznim soncem prišel zanje dan velikega boja, ki bo od vseh kar največ zahteval. Več sto sovražnih letal je letelo preko Zuiderskega jezera v Nemčijo, in sicer v krasnem sončnem jutru, ki mu onih nekaj oblakov, kar jih je bilo na nebu, ni moglo vzeti sijaja, s katerim je pozlatilo mesta in deželo.

Nemški lovci, rušilci in protiletalski topničarji so izkoristili veliko priložnost, ki jim jo je nudil sovražnik, ker je vendar enkrat prišel nezakrit pred njihove cevi. Že ob obali so se vrgle nemške jate na strnjeno leteči sovražni oddelek, težke in najtežje baterije protiletalskega topništva pa so pošiljale svoje pozdrave. Nato so si skupine lovcev in baterije dobesedno podajale štirimotornike druga drugi, dokler ni bila velika jata razpršena in onesposobljena za vsak osredotočen napad na določene cilje.

Neumorno in junaško so napadali lovci »Me 109«, rušilna letala in hitri »Focke-Wulfi« nadmočno oboroženega sovražnika. Saj ima štirimotorni bombnik povprečno 24 do 32 zelo težkih strojnic! In vendar so morale pustiti sovražnikove skupine, ki so se okrog poldneva vračale razbite in potolčene v najhitrejšem letu preko Rokavskega preliva, za seboj nad 130 v zraku eksplodiranih, sestreljenih ali razbitih štirimotornih bombnikov. Nemške izgube, ki znašajo dve sestreljeni letali ter sedem pogrešanih posadk, so v primeri z ameriškimi izredno nizke.

Doslej so našteli 136 zbitih letal. Večerna tema je začasno zaključila nadaljnje štetje, vendar je verjetno, da se bo to ponosno število še nadalje zvišalo. Temu dokončnemu, z nemške strani najtočnejše ugotovljenemu številu sestrelitev pa je treba prišteti še nadaljnje izgube sovražnika, ki jih Nemci ne morejo kontrolirati. To so težko zadeti stroji, ki so se zrušili v Rokavskem prelivu ali v Severnem morju, in letala, ki so se ponesrečila pri pristanku v Angliji, dve dejstvi, ki sta se doslej v bilanci izgub še vedno potrdili in ki ju bo treba tudi pri tem, doslej največjem porazu Anglo-Američanov, naknadno priračunati. Ne bomo pretiravali, če trdimo, da so Angloameričani poleg preko tisoč mož dragoceno izšolanih posadk izgubili skoraj tretjino svojih, za napad uporabljenih letal.

Tudi psihološkega vpliva tega poraza na letalce, zlasti na Američane, ne smemo prezreti. Velika večina leta pri njih zaradi denarja. Najmanj 25 poletov nad sovražnika rabita Jim iz Potomaca ali brezposelni Jack iz Detroita, da bi se lahko vrnila v svojo obljubljeno deželo s toliko dolarji v žepu, kolikor bi jih potrebovala, da bi tamkaj lahko pričela kak donosen posel. Njihov račun pa ne bo pravilen, ako bosta lahko izračunala, da bosta morda že pri tretjem, verjetno pri petem, precej zanesljivo pa pri desetem poletu nad sovražnika sestreljena. In da bi se v svesti si tega še nadalje borili, zato manjka ameriškim terorističnim letalcem, katerih duha prepričljivo označuje naziv »združenje morilcev«, ki so si ga sami izbrali, vsaka duševna podlaga. Roosevelt se tega dobro zaveda. Pri napadu na Schweinfurt, kjer je bilo sestreljenih nad sto ameriških bombnikov, je predsednik priznal le polovico, a je kljub temu dejal, da si ameriško letalstvo trajno ne more privoščiti sličnih izgub.

Nemški narod pa gleda poln hvaležnosti in zaupanja na svoje može in sinove v brzih strojih ter ob protiletalskih topovih. Dobil je prepričljiv dokaz o stalno rastoči moči letalske obrambe, ki bo tudi v bodoče, opremljena z novim orožjem in z novimi pripravami, napadla sovražnika povsod, kjer se bo prikazal, in sicer tudi tedaj, ako obrambni pogoji ne bodo tako ugodni in vsled tega uspehi ne tako veliki kot dopoldne onega zgodovinskega dne 11. januarja.

Bodoče bitke bodo prinesle hujše izgube

Stockholm, 13. jan. DNB. Tahu Hole, znani angleški radijski komentator, je dejal v svojem komentarju o stanju letalske vojne, da se v Londonu ne smejo udajati nikakim utvaram. Odločujoči krogi spoznavajo, da bodo bitke, ki Anglija ne še čakajo, v primeru, ako bo ostala morala nemškega naroda na notranji fronti nedotaknjena in ako bo še nadalje tako nezlomljiva, kakor je trenutno na bojišču, še mnogo težje izgube, kakor pa so jih imeli v prejšnji vojni. Vse odločilne osebnosti so pripravljene na boje, ki bodo mnogo bolj krvavi, kakor pa so bile najhujše bitke v stetovni vojni. V zvezi s tem je izjavil Tahu Hole, da ne smejo v Londonu precenjevati vpliva nočnih letalskih napadov na nemška mesta.

Težki boji na vzhodu

Popoln obrambni uspeh pri Nikopolju — Ponovni boljševiški poizkusi prodora pri Vitebsku propadli — številni sovražni oklopniki uničeni

Führerjev glavni stan, 13. jan. DNB. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil objavlja.

Severnovzhodno od Kerča so se izjalovili ponovni močni napadi boljševikov.

Proti mostišču pri Nikopolju je prešel sovražnik po močni topniški pripravi na ozki fronti v napad. Po srditih bojih, ki so trajali ves dan, so dosegle naše čete popoln obrambni uspeh.

Pri nadaljevanju svojih napadov južnozapadno od Dnjepropetrovska so bili boljševiki zopet krvavo odbiti.

Zapadno od Kirovgrada so se včeraj začeli ponovni sovjetski napadi z močnimi pehotnimi in oklopnimi silami. Bili so odbiti s protinapadom in po zajezitvi nekaterih krajevnih vdorov.

Južnozapadno od Čerkasov so ostali krajevni sovjetski napadi brez uspeha.

Lastni protinapadi v prostoru pri Pogrebišču so dosegli tudi včeraj dobre uspehe. Pri tem je bilo 20 sovjetskih oklopnikov sestreljenih.

Zapadno od Berdičeva so se izjalovili številni boljševiški napadi. V protinapadu je bilo uničenih 19 sovražnih oklopnikov in 17 topov.

V prostoru zapadno od Novograda Volinska in zapadno od Sarnov so naše čete v trdem boju s prodirajočimi sovražnimi silami.

Sovjetske čete so nadaljevale tudi v preteklem dnevu svoje srdite napade zapadno od Rečice. V teku so težki boji.

Pri Vitebsku so se izjalovili ponovni sovjetski poizkusi prodora ob žilavem odporu naših čet, katerih težišče je bilo zapadno od mesta. Boljševiki so izgubili v tem prostoru 42 oklopnikov.

Severnozapadno od Nevelja so bili odbiti močni napadi sovjetskih pehotnih in oklopnih sil po zajezitvi nekaterih vdorov in sestrelitvi 14 sovražnih oklopnikov.

Letalstvo je z močnimi oddelki bojnih letal poseglo v trde obrambne boje pri Kirovgradu, Berdičevu in Vitebsku. 50 sovražnih letal je bilo sestreljenih.

Poročnik Vittmann iz neke oklopne divizije SS je sestrelil 9. januarja na vzhodni fronti s svojim oklopnikom »Tiger« svoj 66. sovražni oklopnik.

Na zapadnem delu južnoitalijanskega bojišča je razširil sovražnik svoje napade tudi na odsek severno od Venafra. Z močno topniško pripravo izvedeni napadi proti našim višinskim postojankam so bili odbiti z visokimi izgubami za sovražnika. dva krajevna vdora sta bila zajezena. Iz skrajnega zapadnega krila javljajo o bojih predstraž ob Garigliano, iz vzhodnega krila pa o uspešnem podjetju lastnih napadalnih čet.

Položaj na vzhodnem bojišču

Berlin, 12. jan. DNB. Mednarodna poročevalska agencija poroča o položaju na vzhodnem bojišču:

Težišče bojev je bilo 11. januarja v južnem odseku, kjer nadaljujejo boljševiki, ki so pripeljali nove čete, z izredno zagrizenostjo svojo zimsko ofenzivo. Znova je uspelo v vseh odsekih bojišča s protiukrepi preprečiti sovjetske probojne in obkoljevalne poizkuse. V srednjem odseku so postali boji živahnejši, zlasti južnovzhodno od Vitebska. Tudi tu je uspelo zadati boljševikom s protisunkom občuten udarec.

V ostalih odsekih bojišča se je omejilo delovanje na krajevne spopade.

Boji v južni Italiji

Berlin, 13. jan. DNB. V zapadnem odseku se nadaljujejo izgub polni poizkusi ameriške 5. armade, da bi prebila nemške črte. Sunek ameriških sil južno od spodnjega toka reke Garigliano je imel očividno namen, razbremeniti sosedne napadalno področje pri Cervaru, a je ta svoj cilj popolnoma zgrešil. Američani so tičali na nemških minskih poljih ter so bili tam zdesetkani z uničevalnim ognjem nemških, na obalnem gorovju nameščenih baterij. Ob koncu je protisunek nemških prednjih straž vrgel ostanke ameriških oddelkov nazaj ter je privedel številne ujetnike ameriške 56. pehotne divizije skupno s precejšnjim plenom. Med Vio Casilino in Viticuso sta pričeli dve pehotni diviziji probojne poizkuse. V žarišču silovitih bojev pri Cervaru so bili uspešno zajezena nadaljnja močna prizadevanja napadalcev, da bi kraj obšli na obeh straneh. Američani so se morali ukloniti nemški taktiki in so v ponedeljek pričeli frontalne napade. Enako kakor nedavno pri San Vittoru in pri številnih drugih prilikah jim ni ostal prihranjen izgub poln boj od hiše do hiše, od ceste do ceste. Zelo aktivni nemški branilnci, bili so le oddelki nemških zaščitnic, so pripravili napadalcem razna presenečenja. Sredi kraja je vrgel nemški protisunek po že prej narejenem načrtu precej zbite vrste Američanov nazaj v ruševine vzhodne polovice mesta, kjer jim je povzročal križni ogenj nemških baterij z okoliških višin vedno nove izgube. Tu in v bojih na obeh straneh Monte Maja ter pri Viticusu se je Angloameričanom tudi včeraj ponesrečil vsakršen prodor. Ozemlje, ki so jim ga po izpolnjenih nalogah prepustile ponekod nemške zaščitnice, je razvidno le na milimetrskem papirju. Skupno je bilo sestreljenih 9 ameriških oklopnikov. Iz jadranskega vzhodnega odseka ne javljajo, razen obojestranskega izvidniškega in topniškega delovanja, o nikakih pomembnejših bojih. Ob obali je bilo zaradi svojih težkih izgub zamenjana kanadska 1. pehotna divizija. Pri ostalih edinicah britanske 8. armade, pri kanadski 1. oklopniški brigadi, pri 4. oklopni brigadi, pri indijski 8. diviziji, novozelandski 2. pehotni diviziji ter pri kanadsk 1. diviziji, se nadaljujejo premeščanja in dovažanje novih čet. Običaju Angloameričanov in zlasti še britanske 8. armade odgovarja zelo obširno kopičenje številčne in materijalne premoči pred napadalnimi operacijami. Vse kaže, da se tega Montgomeryjevega načela drži tudi njegov naslednik Leeht.

Teroristični letalski napadi v Italiji

Rim, 13. jan. DNB. Po svojih umetniških zakladih znano mesto Lucca je bilo 11. januarja opoldne ponovno cilj angloameriškega terorističnega napada. Tri ure pozneje je bila cerkvena žalna slovesnost za žrtve prejšnjega napada.

Terorističen letalski napad na Sofijo

Sofija, 13. jan. K angloameriškemu terorističnem napadu na Sofijo poročajo uradno: Dne 10. januarja je izvršil sovražnik terorističen napad na bolgarsko prestolnico, pri čemur je bilo prizadeto mestno središče ter stanovanjski okraji. Uničene so bile predvsem stanovanjske hiše, bolnišnice, cerkve, šole itd. Razen tega je bilo zadetih več poslaništev. Civilno prebivalstvo beleži številne žrtve.

Bolgarski demanti lažnih vesti

Sofija, 13. jan. R. Bolgarska poročevalska agencija objavlja: Gotovi inozemski listi in agencje so poročali o nemirih v Bolgariji itd. Te vesti so popolnoma izmišljene. Bolgarska brzojavna agencija je pooblaščena vse take in podobne vesti kategorično demantirati.

Letalski napad na Pirej

Atene, 13. jan. DNB. Gosto obljuden mestni okraj pristanišča Pireja je bil v torek opoldne cilj težkega angloameriškega terorističnega napada. Civilno prebivalstvo je imelo velike izgube. Vojaški cilji niso bili zadeti.

Grški tisk o terorističnem napadu na Pirej

Atene, 13. jan. R. Vsi atenski listi najostreje obsojajo angloameriški teroristični napad na Pirej. List »Kathemerini« piše, da nima nobenega smisla apelirati na čustva »poklicnih zaščitnikov« Grčije. »Preostaja nam le,« piše list, »da objavimo svetu novo sramotno dejanje letalskih gangsterjev, ker bodo zaradi tega nekoč klicani na odgovornost.« »Proia« izjavlja: »Angloameričani skušajo zakriti svojo, na vseh bojiščih dokazano vojaško nesposobnost z množestvimi umori žena in otrok.« »Akropolis« piše: »Kdor še simpatizira s pirejskimi morilci, ta se ne sme več smatrati za Grka.« S sličnimi obsojajočimi izrazi napadajo vsi listi Angloameričane in pripominjajo, da je grški narod sedaj dovolj jasno spoznal prave namene svojih bivših zaveznikov.

Atene, 13. jan. R. Število smrtnih žrtev, ki ga je zahteval teroristični angloameriški napad na Pirej, doslej še ni bilo mogoče ugotoviti, ker leži večina mrtvih še pod ruševinami. Zadetih je bilo mnogo cerkva.

Atene, 13. jan. R. Protest min. predsednika Rhallysa proti angloameriškemu terorističnemu napadu na Pirej objavljajo danes vsi tukajšnji listi. Protest pravi: Izvršen je bil napad, ki po svoji grozovitosti v Grčiji nima primere. Pri tem pa ni šlo za vojaške cilje, temveč zgolj za terorističen napad na grški narod in na pirejsko prebivalstvo, ki je postalo žrtev te »barbarske akcije«. Napadeni niso bili vojaški cilji, temveč cerkve in stanovanjske hiše, a te zato tem bolj silovito.« Protest ministrskega predsednika se dobesedno končuje: »Protestiram pred vsem svetom žaradi tega podlega in brezbožnega dejanja, ki ne bo ostalo brez osvete, ko bo prišla ura pravičnosti.

Odmevi veronskega procesa

Pravična sodba za izdajstvo domovine

Berlin, 12. jan. DNB. Na Wilhelmstrasse je bilo danes poudarjeno v zvezi z veronskim procesom, da predstavlja nemški tisk v svojih komentarjih mnenje nemškega naroda. Ni nobenega dvoma, da je bila razsodba, kakor kot je bila trda, pravična in je bila izrečena od zakonitega sodišča. Kazen je bila zato tako trda, ker je šlo za največji zločin, ki sploh eksistira v skupnosti narodov in v človeškem življenju, namreč za izdajo domovine. Novi republikansko-fašistični sistem, tako izjavljajo na koncu, je s tem izbrisal krivdo, ki jo je nekaj izdajalcev naprtilo Italiji. S tem je dana italijanskemu narodu in mlademu republikanskemu fašističnemu pokretu možnost dostojnega začetka za nadaljnje politično delovanje.

Milan, 12. jan. R. Veronska razsodba proti 19 izdajalcem velikega fašističnega sveta in takojšnja izvršitev smrtne kazni je napravila v Italiji tem bolj globok vtis, ker je javno mnenje že mesece zahtevalo tako pravično kazen za ljudi, ki so Badoglijev državni udar omogočili in so na ta način izdali ne samo fašizem, marveč tudi domovino. Razsodba in razprava sta bili v tisku objavljeni z velikim poudarkom »Pravici je bilo zadoščeno«, to je prepričanje, ki prihaja povsod do izraza. Posebno pozornost zbujajo izjave maršala Cavallera o vojaški in politični zaroti za dosego padca Ducea in fašističnega režima ter prepričujoča obsodba državnega tožilca in stališče Duceja, ki je na seji velikega fašističnega sveta jasno in razločno predstavil izdajalcem, kaj preti z njihovim usodnim korakom. Jasno je bila tudi razgaljena zarota monarhije, generalnega štaba in plutokracije za predajo domovine v roke sovražnika, piše »Corriere della Sera«. Obsodba je svečan dokaz za železno voljo revolucije, da izžge gnili tvor na telesu naroda z ognjem in železom.

»Brescia Republicana« poudarja, da je bil najboljši dokaz za težino izdajstva v dejstvu, da je sovražnik izdajo v največjem obsegu izrabil.

»Regime fascita« piše, da je veronska razsodba svarilo za vse. Mnogo fašistov je dvomilo v odločnost posebnega sodišča, ti pa bodo morali sedaj priznati, da razsodba ni mogla biti strožja. Nefašisti, ki so zakrivili v 45 dneh Badoglijeve tragedije najrazličnejše moralne in materijalne zločine, danes spoznavajo, »da smo najprej neizprosni napram našim, da bomo mogli biti potem neizprosni napram drugim.«

Trst, 12. jan. R. Proces proti izdajalcem velikega fašističnega sveta je prevladujoča točka italijanskega tiska. Bodočnost Italije zahteva pogumno obrambo vsega, kar se da danes še rešiti, piše »Il Gazzettino«, in pri tem se ne sme ozirati na osebe in se mora kaznovati vsakega krivca. Jasno je, piše list dalje, da je sedaj nastopil fašizem z vso ostrostjo, kajti ura največje odločitve, pri kateri gre za biti ali ne biti, to zahteva. Meč republikanske pravičnosti naj nastopi proti vsakemu, ki deluje proti enotnosti italijanske republike. Samo tako more biti Italija rešena.

Prestolni govor švedskega kralja

Stockholm, 11. jan. R. Novo zasedanje parlamenta je bilo otvorjeno v torek dopoldne z običajno svečanostjo v veliki dvorani gradu v Stockholmu. Zasedanje je otvoril ralj Gustav V., ki je imel tudi prestolni govor. V njem je omenil splošne svetovne motnje. Težke preizkušnje morajo prestajati tudi nordijski sosedje Švedske. Čeprav je bil tudi švedski narod v letih vojne izpostavljen resnim preskušnjam in žrtvam, je vendar mogel ostati izven vojne. Odnosi z drugimi državami so dobri in obstoja možnost, da bo dragoceni mir še nadalje očuvan, vendar pa vsebuje svetovni položaj še vedno toliko negotovosti in nevarnosti, da opreznost in pripravljenost ne smeta popustiti. Obramba neodvisnosti in svobode, ki so jo Švedje zgradili z notranjo povezanostjo in vojno proizvodnjo, je močna, bo pa še naprej vzdrževana na najboljšem položaju. Vendar ne sme Švedska svojih sil napenjati samo za svoj dobrobit, marveč tudi za pripravljenost pomoči pri zopetnem popravilu razbitega sveta. Mir, ki ga Švedi uživajo, zahteva, da prožijo na zunaj pomoč in da humanitarno delujejo. Za to bodo stoji ves švedski narod.

Prestolni govor se bavi nato z notranjimi zadevami, ki so nastala med vojno in se bodo po koncu vojne še pojavila. Razen neizpremenjenih davkov bodo potrebni še pomembni zneski, ki bodo dobljeni s posojili. Švedsko narodno gospodarstvo bo imelo moč, da prebrodi vse težave.

V imenu prve zbornice je odgovoril njen govornik Nillson, ki je izrazil zaupanje, da bo Švedska tudi nadalje ostala izven vojne, jamstva za to pa seveda ni. Zato mora biti švedska vojaška sila in preskrba z živili zagotovljena. Zaradi soglasne volje kralja in parlamenta se je Švedska doslej mogla izogibati vmešavanju v aktivno vodstvo vojne. Z zaupanjem gleda ves švedski narod tudi v bodoče na svojega kralja. Govornik druge zbornice, Saevstrom, je označil v svojem govoru kot potrebno, da bo Švedska tudi v naprej čuječa

Spremembe v vodstvu angleškega letalstva

Amsterdam, 13. jan. R. Vrhovni poveljnik letalstva na Malti letalski podmaršal Sir Keith Park je bil imenovan za naslednika letalskega maršala Douglasa kot vrhovni poveljnik letalstva na Srednjem vzhodu, kakor poroča angleška tiskovna služba.

VOS — slovenska GPU

Kako je komunistična „policija“ gospodarila jeseni v Novem mestu in njegovi okolici

Že v nekaterih dosedanjih člankih o dogodkih na Dolenjskem v dobi komunistične strahovlade je bilo govora o početju tako zvane komunistične »policije«. Je to kopija boljševiške GPU, ki jo komunisti pri nas imenujejo VOS (Varnostna obveščevalna služba). Na osnovi pričevanj rešenih prisilnih mobilizirancev in drugih očividcev podaja današnji članek pregledno sliko o tem, kako je ta VOS gospodarila v septembru in oktobru v Novem mestu in okolici.

Že takoj prvi dan po objavljeni badoljevski kapitulaciji so začeli v Novo mesto prihajati oboroženi komunisti. Ni jih bilo sicer mnogo, toda pridruževali so se jim novomeški simpatizerji, predvsem pa seveda vsi terenci, ki so do takrat skrbno prikrivali to svoje svojstvo. Že v prvih večernih urah se je formirala VOS (varnostna obveščevalna služba), nekaka GPU komunistov v naših krajih. To je bila prva ustanova OF, ki je v Novem mestu začela delovati. Njena sestava je bila že prej določena. Na čelo ji je bil postavljen gradbeni tehnik Marko Grm, ki je poprej ves čas Italijanom pridno pomagal graditi bunkerje in utrdbe okoli Novega mesta.

Noč prvih aretacij

Okrog polnoči so se začele aretacije. Tudi te so bile določene že v naprej. Novomeški terenci so imeli na piki posebno uglednejše ljudi, največ iz zavisti, pa so jim hoteli sedaj pokazati, da so »tudi oni nekaj«. Patrulje, sestavljene iz mladih fantov, po večini domačinov, so vso noč hodile po hišah in zapirale ljudi. Takoj v prvih urah so bili zaprti vsi uglednejši možje, med drugimi ravnatelj gimnazije in bivši poslanec prof. Dolenec, bivši župan in poslanec dr. Režek, nekdanji sokolski podstarosta dr Trošt, višji računski inspektor grmske šole Pavlič, kanonik prof Kek, sodnik in nekdanji olimpijski prvak Štukelj, obrtnik Grilc, Šonc in še mnogo drugih. Ironija usode je bila, da so mnogi od aretirancev ravno tem, ki so jih sedaj zapirali, storili poprej velike usluge, ko so jim pošiljali pakete v internacijska taborišča.

Aretirance so odgnali najprej na občino in jih zaprli po večini v tamkajšnji zapor, kamor so doslej zapirali pijance, razgrajače in berače. Nekaj so jih zaprli tudi v drugih prostorih. Zaradi aretacij je zavladalo po mestu precejšnje razburjenje. Večina prebivalstva, tudi simpatizerji OF, je obsojala tako postopanje. Komunisti takrat še niso bili popolni gospodarji položaja in njihovemu vodstvu se še ni zdelo umestno razburjati prebivalstvo. Zato je izdalo naročilo, naj se vsi zopet izpuste, terence pa je potolažilo: »Jih bomo že zaprli ob prvi primerni priliki!«

„Zdaj imamo oblast mi!“

Zjutraj okrog 6. so bili vsi izpuščeni. Na vprašanje nekega meščana, zakaj so jih sploh zaprli, mu je eden od poveljnikov VOS odgovoril: »Smo vas samo tako malo zaprli, da boste bolj ponižni. Dolgo ste imeli vi moč in vpliv, sedaj pa imamo oblast mi. To smo vam hoteli pokazati!«

Izpuščeni so bili v petek proti jutru, še istega dne pa so prišli nekakšni »specialisti« za zaslišavanje in sploh za komunistično »policijo«. Med njimi se je posebno odlikoval in je kmalu dosegel eno najvidnejših mest neki komunistični študent, po imenu Peter, baje slušatelj ljubljanske filozofske fakultete. Ta je hodil ponoči s patruljo od hiše do hiše in budil iz spanja one, ki so bili prejšnjo noč zaprti. Zasliševal jih je potem kar v njihovih stanovanjih ter jih spraševal vse mogoče nesmiselnosti. Obmetaval jih je z najrazličnejšimi očitki, med katerimi je bil utemeljen samo ta, da so nasprotniki komunistične ideologije. Kar na licu mesta je skušal ljudi spreobračati v pravoverne komuniste. Ko se mu to ni posrečilo, je navadno zaključil zaslišavanje z izjavo: »Se bova že drugič pomenila, tovariš!« Obenem je na vse mogoče načine grozil, da »bodo belogardisti in modrogardisti že dobili, kar zaslužijo!«

Otroci kot biriči

V zvezi s prihodom teh »specialistov« je bila izvršena tudi sprememba v vodstvu VOS v Novem mestu. Marka Grma je zamenjal njegov svak Pavle Splihal, ki je bil že leta 1942 v komunističnih krdelih, pa se je potem predal vaškim stražam ter se delal za njihovega pristaša, da se je na ta način rešil. Bržčas pa je obenem špijoniral za komuniste. Vsekakor je bil človek, ki v Novem mestu ni bil na najboljšem glasu. Ko je bil sedaj imenovan za poveljnika novomeške VOS, si je svoj oddelek temeljito preuredil. Vse fante, ki so bili starejši od 17 ali 18 let, je poslal k drugim edinicam, pridržal si je samo najmlajše, še na pol otroke. Tak dečko še nima razsodnosti, da bi dejanje, ki mu je ukazano, sam premotril in presodil in je zato, če se primerno sfanatizira, poslušno orodje za vsako grdobijo.

V nedeljo popoldne so se začele aretacije na novo. Nadaljevale so se vso noč in še v ponedeljek. Zaprli so vse one, ki so bili zaprti že prvo noč, poleg njih pa še mnogo drugih. Odvedli so jih sedaj v zapore na sodišču, strogo so jih zastražili ter jih popolnoma odrezali od zunanjega sveta. Zaslišan je bil od vseh aretirancev samo eden. Zasliševal ga je sam vrhovni politkomisar Boris Kraigher.

Aretiranci med bombardiranjem

Naslednji dan okrog 10. dopoldne so pribrneli nad Novo mesto nemški aeroplani. V sodnem poslopju se je bil namestil štab komunistične »divizije«. Posledica je bila, da so začele bombe padati tudi na sodišče. Aretiranci so bili zaprti v gornjih nadstropjih z okni na dvorišče. Nad glavami se jim je rušila streha. Začeli so razbijati po vratih in zahtevati, naj jim odpro. Njihovim klicem se je pridružilo še pretresljivo klicanje njih žena in otrok, ki so prihiteli pred sodnijo in prosili, naj jetnike izpuste. Vmes se je slišalo še preklinjanje paznikov, ki so zatrjevali, da svoje službe pri takih pogojih ne bodo več opravljali.

Končno je le prišlo povelje, naj pazniki celice odpro in naj gredo jetniki v kleti. To se je res zgodilo. Ko so letala potem zopet odletela, so začeli svojci tekati od enega komunističnega funkcionarja do drugega in jih rotiti, naj za Božjo voljo izpuste ujetnike, ker je treba računati s ponovnim prihodom nemških letal. Ako jih izpuste, itak ne bodo mogli nikamor pobegniti, v zaporih pa jih čaka gotova smrt. Večina funkcionarjev se je na prošnje samo smejala in odvračala: »So pač krivi.« Česa so krivi, ni vedel nihče povedati. Le nekateri funkcionarji so pokazali »uvidevnost« in »obljubili«, da se bodo za jetnike zavzeli, vendar pa so ti ostali še dalje zaprti.

Razburjenje prebivalstva

Sledil je drugi obisk nemških letal. Jetniki so ostali kar v kleti, kamor so si izsilile dostop tudi njihove žene in deloma njihovi otroci. Odigravali so se pretresljivi prizori, ki jih bo težko kdo pozabil, kdor jih je doživel. Medtem se je med prebivalstvom širilo razburjenje proti komunističnim funkcionarjem, ki so držali jetnike zaprte v bombardiranem poslopju. Nezadovoljstvo prebivalstva je postalo tako veliko, da so se začeli komunisti bati, da se bodo vsi ljudje obrnili proti njim. Zato so končno popustili ter pristali, naj se jetniki začasno izpuste. V klet je prišel že prej omenjeni komunistični »specialist« Peter ter imel na ujetnike nagovor, v katerem je poveličeval »milost« OF, da jih začasno izpusti na svobodo. Zabičeval jim je, da se morajo pokazati vredne te »velikosrčnosti« in vse svoje delo vsmeriti v podpiranje OF. Če bodo »izdajalci« še naprej, jih čaka krogla. Svaril je tudi, da bi kdo skušal pobegniti iz Novega mesta.

Izpuščeni so bili vsi razen rač. svetnika Pavliča. Ker so takrat vsi ljudje bežali iz mesta v okolico, so se jim kljub prepovedi pridružili tudi izpuščeni aretiranci. Kako so jih komunisti potem skoraj vse zopet polovili in večino od njih umorili, o tem bo pripovedoval prihodnji članek.

Obvestila »Prevoda«

Razdeljevanje jabolk

Od 14. t. m. dalje se bodo razdeljevala jabolka po 2 kg na odrezek št. »J 4« navadne živilske nakaznice, izdane od mestnega preskrbovalnega urada v Ljubljani.

Jabolka bodo razdeljevale sledeče tvrdke: Gospodarska zveza (Majstrova ul.), in Kmetijska družba (Novi trg), vse nabavljalne zadruge in Konzumna društva, trgovci s sadjem in zelenjavo (stojnice na Pogačarjevem in Vodnikovem trgu ter vse specijalne sadne trgovine po mestu in trgovina Sever in Comp.

Vrstni red: 14. t. m. črke A—D, 15. t. m. E—I, 17. t. m. J—N, 18. t. m. O—T in 19. t. m. U—Ž.

Nabava soli in vžigalic na debelo

Glasom »Naredbe o preskrbi prebivalstva Ljubljanske pokrajine s kuhinjsko in živinsko soljo ter z vžigalicami« (Služb. list št. 2 z dne 5. jan. 1944) je prevzel Prehranjevalni zavod »Prevod« v Ljubljani veliko prodajo soli in vžigalic ter **oddaja z današnjim dnem te predmete samo »Prevod«.** Vsled tega sporoča Prevod vsem prizadetim sledeče:

1. Vsi ljubljanski trgovci in peki bodo prejemali odslej nakazila za sol in vžigalice pri »Razdelilnem odseku Prevoda« Novi trg št. 4/II, obenem z nakazili drugih racioniranih predmetov.

2. Podeželski občinski preskrbovalni uradi, dalje zavodi, industrijci, živinorejci td. dobijo nakazila za sol in vžigalice neposredno pri »Prevodovem odseku za monopolske predmete«, Novi trg št. 4/III.

3. Sol se bo izdajala samo proti predložitvi potrebnega števila opranih in za transport uporabnih solnih vreč.

4. Odrezke za opravičitev izdane soli in vžigalic oddajo ljubljanski trgovci pri Mestnem preskrbovalnem uradu v Ljubljani, podeželski trgovci pa pri svojem občinskem preskrbovalnem uradu, oboji mesečno skupno z odrezki drugih racioniranih živil.

Na Orlovem vrhu bodo pokopali še dva kočevska junaka

Na Ljubljanskem gradu bodo danes ob 14.30 položili k zadnjemu počitku še dva kočevska junaka, ki sta žrtvovala svoji mladi življenji slovenskemu narodu, ob strani njunih nepozabnih kočevskih domobrancev. Sta to Meglen Jože, ki je bil težko ranjen v nogo in je 12. januarja umrl v bolnišnici na Studencu, in Umberger Anton, ki ga je zadela mina ter je bil zdaj prepeljan v Ljubljano.

Pogreb obeh junakov bo ob napovedani uri z žal, na Ljubljanski grad.

Sovražnikove izjave pred Badoglijevo kapitulacijo in po njej

Sleparska propaganda Anglosasov, ki je Italijanom pred kapitulacijo obetala zlate gradove, je takoj po dosegi svojega cilja s pomočjo izdajstva badogljevcev pokazala svoje pravo lice. Zdaj ni niti govora več o ugodnostih, ki jih bo deležno italijansko ljudstvo, marveč prihaja na dan znana anglosaška sebičnost, zabeljena s krutim cinizmom. V tem pogledu so si Angleži in Američani popolnoma enaki.

V zvezi s tem objavljamo zopet en primer anglosaškega varanja:

Pred kapitulacijo: ...»Vaši možje se bodo vrnili v normalno življenje in k svojemu produktivnemu zaposlenju. Stotisoči italijanskih ujetnikov se bodo vrnili k italijanskim družinam.« (Poslanica generala Eisenhowra italijanskemu narodu preko alžirskega radija dne 29. julija 1943.) Samo brezpogojna kapitulacija omogočuje srečnejšo bodočnost vseh! (Poslanica Labour Party italijanskemu narodu po Reuterju dne 31. avgusta 1943.) Mi bomo v Angliji organizirali delavce in Vi boste z nami sodelovali, da zgradimo nov in boljši svet. (Radijski nagovor angleškega delavskega voditelja Toma O'Briena po Reuterju z dne 24. junija 1943.)

*

Po kapitulaciji: ...»New York Herald Tribune« poroča, da je bilo okoli 1 milijon Italijanov poslanih v Zedinjene ameriške države, da preprečijo pomanjkanje delovnih sil. (Exchange Telegraph« dne 8. novembra 1943.) **Angleške oblasti hočejo deportirati iz Italije v Anglijo 250.000 specialnih delavcev za kovinsko industrijo.** Razen tega je v Angliji 76.000 italijanskih vojnih ujetnikov, ki bodo po kapitulaciji zaposleni v poljedelstvu. Govori se tudi o uporabi večjih kontingentov Italijanov v rudarstvu. (»Svenska Morgenbladet« dne 30. decembra 1943 iz Londona.) Zasedbene oblasti gonijo moško prebivalstvo južne Italije z batinami na delo, poročajo angleški dopisniki dne 26. oktobra 1943 v Gibraltarju.

Ameriške oblasti v Neaplju so izdale ukaz za nabor vseh za delo sposobnih mož, ker je v glavnem oporišču ameriške vojske veliko pomanjkanje težkih delavcev. (»United Press« po »Nya Daglight Allehanda« po UP dne 29. novembra 1943.)

Izkrcanje zaveznikov je prineslo Italijanom lakoto in revščino

Angleški dopisniki priznavajo popolno nesposobnost angleške uprave v južni Italiji — Razmere, ki bi se ponovile v vsaki deželi, v katero bi prišle zavezniške čete

Ženeva, 12. jan. DNB. »Nemci so se v južni Italiji obnašali popolnoma dostojno,« ugotavlja dopisnik londonskega večernika »Evening Standard« v nasprotstvu z vsem, kar smo doslej slišali z angleške strani, »Nemci niso razbili nikakih mest in krajev. Nič sličnega nisem videl v Italiji. Od Barija do Sangra, od Salerna do Neaplja niso prizadeli italijanskemu civilnemu prebivalstvu nikakih večjih trdot in mu niso povzročili nobenega trpljenja. Neapelj je sicer poškodovan od vojne, ne moremo ga pa primerjati z bombardiranim mestom. Dejansko mu je bila storjena največja škoda z angloameriškimi bombnimi napadi, slično kakor tudi v Battipagliji in Foggi.« Kljub temu, da niso Nemci v južni Italiji napravili nikakih večjih razdejanj, ki bi škodovala civilnemu prebivalstvu, pa vladajo na ozemljih, ki so zasedena po Angloameričanih, »zmeda, desorganizacija in obup«. »Evening Standard« nadaljuje: »Brez dvoma so to razmere, ki bi se ponovile v vsaki deželi, v katero bi prišle zavezniške čete.«

Dopisnik sicer upa v organizacijo AMGET, vendar razkriva angleški tednik »New Statesman and Nation« njeno nesposobnost. Saj piše, da ne moremo niti v političnem niti v socialnem pogledu o AMGETU reči nič zadovoljivega. »Osvobodili smo južno Italijo pred Nemci, da bi jo izročili smrti zaradi lakote«.

Brez dvoma primanjkuje tonaže, vendar bi izgovor z njo ne bil dober, ker se že pri lakoti v Bengaliji ni obnesel. Predobro je namreč znano, da so lakote v južni Italiji v glavnem krive »britanske in ameriške čete zaradi svojega neodgovornega obnašanja«, ker imajo v žepih preveč lir, za katere je bil tečaj preugodno postavljen, kajti pred vojno si dobil za funt 70 lir, danes pa jih dobiš 400. V južni Italiji bi Angleži in Američani lahko dokazali svojo dobro voljo, »tega pa niso storili«. Njihovo pomanjkanje potrebne uvidevnosti je dejansko dovedlo do največje revščine prebivalstva. »Njihova izkrcanja v južni Italiji pomenijo za Italijane lakoto in revščino, ki jima sledi novo zbiranje fašističnih sil«.

Odpor proti Rooseveltovim zahtevam v ameriškem kongresu

Ženeva, 12. jan. R. Roosevelt je naslovil na kongres novoletno poslanico katere osrednja točka je bilo priporočanje zakona za obvezno delovno službo. Predsednik je označil to delovno dolžnost kot neobhodno potrebno, da »pridejo do izraza vse ameriške rezerve in energije« Ta zakon o obvezni delovni službi bi imel, kakor dobesedno izjavlja, namen preprečevati v času vojne stavke in ne glede na nekaj upravičenih izjem, dati na razpolago za vojno proizvodnjo ali za kakršnokoli drugo važno uporabo vsakega fizično sposobnega odraslega«.

Roosevelt je na dolgo utemeljeval ta predlog, da bi ga napravil bolj prikupnega. Delovno službo je označil kot »demokratični način vodstva vojne« in je tudi nekoliko grozeče napovedoval da določa uvedba delovne dolžnosti »obširno uporabo prisilnih ukrepov«. »Stojimo v položaju kot na dolgi in neravni cesti in pri vsakem potovanju so zadnje milje najtežje«, je izjavil Roosevelt in izrazil pričakovanje, da bo ameriški narod pozdravil te ukrepe.

Vsa ta izvajanja pa niso mogla zakriti pravega vzroka za uvedbo delovne dolžnosti. V resnici gre namreč Rooseveltu in njegovim svetovalcem samo za to, da bi dobil učinkovito sredstvo proti stavkam. Ne gre za potrebe proizvodnje, marveč za to, da bi kapitalistični sistem prišel iz te vojne čim manj oškodovan in da bi napravil največje vojne dobičke. Prisiliti hoče delavce, da bi delali za dolarski kapital in za wallstreetske žide.

Stockholm, 13. jan. DNB. Kongresna poslanica ameriškega predsednika je bila tako v senatu kakor v reprezentančni zbornici odklonilno sprejeta. Prve izjave iz obeh zbornic dokazujejo, kako velik prepad zija med kongresom in Belo hišo, ter potrjujejo napovedi dobro obveščenih washingtonskih opazovalcev, da bo l. 1944 prineslo Zedinjenim državam resne politične zapletljaje. Razni zelo vplivni člani kongresa, ki so običajno v tesnih zvezah z Belo hišo, so po prečitanju poslanice podali precej neugodne izjave in so se izrekli proti Rooseveltovemu predlogu za uvedbo prisilne delovne dolžnosti.

Tudi ostale predsednikove zahteve so naletele na enako srdit odpor kakor njegovi zakonski osnutki na zadnjem zasedanju kongresa. Naravno je, da na odnose med Belo hišo in Kapitolom najmočneje vplivajo bližajoče se volitve. Poleg teza pa raste v kongresu ogorčenje zaradi diktatorskega nastopanja predsednika in njegovih nezakonitih poizkusov, da bi senat in reprezentančna zbornica omečil, kadar nasprotujeta njegovim idejam, za oviri ali jih celo obdolžil sabotaže pri vojnih naporih.

Angleški poraz v Burmi

Tokio, 12. jan. DNB. Sovražnikov poizkus, da bi ponovno zavzel Maungdav, se je izjalovil. Japonska posadka je sovražnika, ki je obupno poizkušal vdreti v južno burmansko obmejno ozemlje, vrgla nazaj.

Ukrepi proti nezanesljivim uradnikom v Franciji

Pariz, 12. jan. DNB .Generalni tajnik za vzdrževanje reda v Franciji Darnand je odredil prve ukrepe proti nezanesljivim uradnikom. S svojega mesta je bil odstavljen prefekt departementa Lot et Garonne. Nadalje je bilo odpuščenih iz državne službe več višjih uradnikov, nekaj jih je bilo celo aretiranih. Darnand, ki je bil šele nedavno imenovan, je imel v Vichyju posvetovanja z načelnikom francoske milice.

Čakmak upokojen

Carigrad, 12. jan. R. Šef turškega generalnega štaba Čakmak je bil upokojen. Vlada je postavila za novega šefa generala Kasima Orbaja.

Razpust političnih organizacij v Argentini

Buenos Aires, 12. jan. R. Z vladnim ukazom so bila razpuščena vsa nacionalistična ali druga društva, ki so bila ustanovljen v politične namene. Pri tem ni bilo merodajno, ali so nastopila pri volitvah. Ukrep je bil utemeljen na sličen način kakor nedavna razpustitev političnih strank namreč z nujnostjo notranjepolitičnega državljanskega miru

Samomor britanskega generalnega konzula

Madrid, 11. jan. R. Po poročilu iz Baltimora je britanski generalni konzul v Bostonu, Anthon Hastings, izvršil samomor Skočil je s četrtega nadstropja svojega hotela na cesto in je obležal mrtev s popolnoma razbitimi udi. Hastings se je mudil v Baltimoru zato, da bi se vkrcal za pot v Anglijo. Generalni konzul Hastings je bil star 56 let. L. 1934. je prebil na Kitajskem in je veljal za enega izmed najboljših poznavalcev orientalskih vprašanj. Vzroki samomora še niso znani.

Uničenje tolovajske skupine v Bosni

Berlin, 12. jan. R. V srednji Bosni so nemške čete 10. januarja znova uničile večjo telovajsko skupino. Komunisti so izgubili nad 300 padlih, 50 pa jih je bilo ujetih. Pri uničenju nadaljnje manjše tolpe je bilo ubitih 27 tolovajev, dočim je bilo 79 ljudi ujetih.

Zagreb, 12. jan. R. Kakor javlja hrvatska poročevalska agencija so pri nadaljevanju akcij proti komunističnim tolpam v okolici Banjaluke nemške in hrvatske čete zavzele mesto Jajce. Iz Jajca je bila objavljena, kakor znano, Titova »vlada«.

Nedić srbskim kmetom

Beograd, 13. jan. R. Min. predsednik general Nedič je odposlanstvu srbskih kmetov in zadrugarjev poudaril, da so srbski kmetje največ pripomogli k izgonu uničevalnih elementov iz Srbije. General Nedič je poudaril, da bo nova srbska država zgrajena na trdnih temeljih, ki jih ne bo mogel podreti noben vihar, kakor tudi, da so glavna podlaga nove srbske države narodna enotnost in reorganizacija kmetijstva, čigar gospodarska moč sloni na zadrugah. Min. predsednik je zaključil: »Bodoča Srbija bo le takrat močna, kadar bo resnična država kmečkih zadrug.«

Sužnji pod boljševiškim jarmom

Ženeva, 12. jan. R. Hladno in cinično ugotavlja angleški časnik »Weekly Review«, da so boljševiki svoječasno odpeljali v notranjost Sovjetske zveze 150.000 prebivalcev baltskih dežel in da se o njihovi usodi ne ve ničesar.

Kakor je znano, so prav Angleži izročili boljševikom te prebivalce baltskih dežel in sedaj prav oni hladnokrvno poročajo o usodi teh nesrečnih ljudi. Angleški list pa ne poroča, da je po poročilih iz Arhangelska večina teh ljudi v zaporih ali tako zvanih delavskih taboriščih, kjer postopajo z njimi kot s sužnji.

Minsk, 12. jan. R. Predsednik beloruskega centralnega sveta prof. Ostrowski poziva v neki poslanici prebivalstvu Bele Rusije, naj prebivalstvo sodeluje v boju proti boljševikom. Že stoletja se bojuje Bela Rusija, izjavlja, za uresničenje svobodnega in srečeega življenja. L. 1941. je z odstranitvijo boljševističnega terorja prineslo z nemško vojsko beloruskemu narodu nove upe. Od tedaj korakajo Belorusi ob strani nemške vojske.

Z beloruskim centralnim svetom so dane nove možnosti za delo za narod in domovino in te bodo izrabljene do konca s tem, da se bo vsak podal na skupno delo.

Seja vodstva madžarske nar. socialistične stranke

Budimpešta, 12. jan. DNB. Na seji vodstva madžarske narodno-socialistične stranke so bile objavljene smernice njenega programa. Kot najvažnejše točke je treba omeniti: boj proti boljševizmu, proti liberalizmu, boj za čast naroda, proti židovstvu, jačenje notranjega boj'ča in stremljenje po ureditvi socialne delavske države. Zahtevano je bilo tudi združenje vseh narodnih sil, ki naj pomaga izvojevati končno zmago ob strani velikega nemškega zaveznika.

Sprememba v finski vladi

Helsinki, 13. jan. DNB. Dosedanji minister za promet in javna vprašanja Toivo Ikonen je odstopil. Za njegovega naslednika je bil imenovan kareljski državni poslanec agrarne stranke in dosedanji šolski ravnatelj Vaeinoen Kaasalainen. Star je 42 let in je deloval pretežno na kulturnem polju. On se je udejstvoval pred vsem kot poslovodja znane bojne organizacije akademskega karelijskega društva, ki je razširjeno po vsej Finski. Zaradi te spremembe se politična zasedba vlade ne izpremeni, vendar pa je ustreženo Karelijcem v njihovi želji, da dobe močnejšo zastopstvo v vladi.

Flandin pred vojnim sodiščem v Alžiru

Stockholm, 13. jan. R. V torek so v Alžiru objavili, da se bo v nekaj dneh sestalo vojno sodišče, ki bo sodilo bivšemu francoskemu ministrskemu predsedniku Flandinu, bivšemu alžirskemu generalnemu guvernerju Peyroutonu, bivšemu generalnemu guvernerju francoske Zapadne Afrike Pierru Boissonu, bivšemu državnemu tajniku za letalstvo v vichyski vladi generalu Jeanu Bergeretu in 283 nadaljnjim osebam.

Gospodarstvo

= **Regulacija zemljiškega kompleksa v Kosezah.** Mestna občina ljubljanska namerava na podlagi §§ 8., 9. in 12. gradbenega zakona spremeniti regulacijo zemljiškega kompleksa, ki leži v Kosezah južno od cest »Draga« in »Pod hribom« od razcepa s Polutiško cesto (danes Vodnikovo) na vzhodu, na zahodu pa do obstoječega malostanovanjskega naselja ob nekdanji Opekarniški jami Stavbne družbe. Na jugu omejuje regulacijski predel obstoječi gozd ob Večni poti in pod Šiškeskim vrhom. Sprememba regulacije je potrebna, da se saniraj obstoječe opekarniške jame v higijenskem in estetskem pogledu. V sedanjem opuščenem stanju so te jame higijenko nevarne okoliškim naseljem, ker v njih ob deževju zastaja voda, ob bregovih pa se odlagajo smeti in odpadki. Vse to ozemlje ureja novi regulacijski načrt, ki je s pripomočki na vpogled na tehničnem oddelku mestnega poglavarstva v Kresiji (Nabrežje 20. septembra, II. nadstropje, soba 54) in sicer za dobo enega meseca, pričenši s 16. dnem po objavi tega razglasa v »Službenem listu« (z 28. januarjem). Interesenti imajo v tem času, najdalje pa v 15 dneh po preteku gornjega roka, pravico vložiti pripombe zoper regulacijski načrt in zoper odredbo. Zoper načrt in program zazidavanja so dopustni ugovori samo zaradi kršitve zakonskih predpisov o posaopanju ali zaradi ogrožennja javnih koristi po občinskem oblastvu.

= **Nov način amortizacije državnih posojil v Nemčiji.** Kakor je znano, je bila v Nemčiji s pričetkom letošnjega leta izvedena važna reforma v pogledu plačevanja obresti na državne obveznice. Na državne obveznice so se doslej obresti plačevale polletno, sedaj pa se za vse leto izplačajo naenkrat, kar znatno razbremenjuje poslovanje pri denarnih zavodih kakor tudi v državni finančni upravi. S pričetkom novega leta je nemška država pričela izdajati novo vrsto državnih obveznic, pri katerih je tudi plačilo amortizacije združeno s plačilom obresti. Že vrsto let izdaja nemška finančna uprava posojila za naložbo likvidnih denarnih sredstev denarnih zavodov in zavarovalnih družb takozvana Liposojila, ki se obrestujejo s 3.5%. Z novim letom se obveznice tega posojila bistveno spremenjene. Obrestna mera ostane neizpremenjena 3.5%. Spremenjen pa je način amortizacije. Obresti se plačajo enkrat na leto, amortizacija posojila pa se prične v šestem letu, in sicer ne več tako, da se obveznice izžrebajo, temveč se odpadajoči amortizacijski znesek enostavno plača skupaj z obrestmi. Amortizacijska kvota znaša 2.5%, tako da plača država na obrestni kupon skupaj z amortizacijo 6%. Vsaka obveznica ima 5 letnih kuponov za 3.5% obresti, nadaljnji kuponi pa se glasijo na 6%, pri čemer je upoštevana tudi amortizacija. Z izčrpanjem zadnjega kupona po 6% je obveznica tudi že amortizirana.

= **Stari 1000kronski bankovci bivše Češkoslovaške republike se vzamejo iz prometa.** Po odredbi finančnega ministra Češkomoravskega protektorata se vzamejo iz prometa stari 1000kronski bankovci bivše Češkoslovaške republike z datumom 8. april 1932. Ti bankovci prenehajo biti zakonito plačilno sredstvo15. t. m. in se lahko zamenjajo pri vseh blagajnah Narodne banke Češkomoravske do 15. marca t. l., do 15. aprila pa samo pri glavni blagajni, nakar izgube vsako vrednost.

Zaplemba imovine upornikov

Službeni list šefa pokrajinske uprave v Ljubljani od 12. januarja 1944 objavlja odločbo o zaplembi imovine upornikov Verliča Jožeta, akademika, stanujočega v Ljubljani, Tyrševa c. št. 31; dr. Briškija Martina, odv. pripravnika, stanujočega v Ljubljani, Jesenkova ul. št. 6; dr. Kobeta Boža, sodnega pristava, stanujočega v Ljubljani, Nunska ul. št. 4/III; Rusa Josipa, sodnika, stanujočega v Ljubljani, Križičeva ul. št. 6; dr. Puca Borisa, odvetnika, stanujočega v Ljubljani, Aškerčeva ul. št. 11 in Klopčiča Mileta, pesnika in pisatelja, stanujočega v Ljubljani, Parmova ul. št. 39 ter imovine njihove rodbinskih članov.

Mislite na tiste, ki se jim godi slabše ko vam! — Prispevajte za Zimsko pomoč!

Kronika

* **Slika nemškega življenja v sedanji vojni.** V primeri s svetovno vojno 1914-1918 je življenjska bilanca nemškega ljudstva v sedanji vojni visoko pozitivna. Po poročilih osrednjega statističnega urada Velike Nemčije je bilo v prvih treh četrtletjih lanskega leta v Nemčiji sklenjenih 440.903 zakonov, narodilo se je 995 tisoč 774 živih otrok, umrlo pa je v tem času 725.957 oseb. Lani je bilo sklenjenih 35.000 zakonskih zvez več kakor leto dni poprej. Število rojstev, ki je leta 1942. precej nazadovalo, se je lani razveseljivo dvignilo, umrlo pa je lani približno 20.700 oseb manj, kakor leta 1942.

* **Višji vodja Böhme je padel na bojišču.** Iz Berlina poročajo, da je dne 27. decembra 1943 padel na vzhodnem bojišču polkovnik eHrbert Böhme, poveljnik grenadirskega regimenta »Feldherrnhalle«. Pokojnik je bil 19. julija 1940 po zaključku vojne proti Franciji odlikovan z viteškim križcem železnega križa. Rodom je bil iz Spodnje Šlezije, kjer se je narodil v družini pastorja. V polkovniški čin je bil povišan lansko leto.

* **Smrt madžarskega politika.** V 76. letu svoje dobe je umrl v Budimpešti grof Zisky, ustanovitelj madžarske ljudske stranke.

* **Novi poveljnik švedske vojske.** Dne 1. aprila 1944 bo dosedanji poveljnik švedske vojske general Thermell zapustil svoje mesto, ker bo prekoračil predpisano službeno dobo. Za njegovega naslednika bo imenovan bržkone general Helge Jung.

* **Odkritje starodavne grobnice v Egiptu.** Iz Egipta poročajo, da se je raziskovalcem in starinoslovcem posrečilo odkriti grobnico nekdanjega egiptovskega kralja Mene I., ki je vladal v egiptovski deželi približno l. 5500 pred Kristom.

* **Žrtve terorističnih napadov na italijanska mesta v decembru.** Po vesteh italijanskih listov je bilo izvršenih meseca decembra na italijanske kraje mnogo terorističnih napadov, ki so zahtevali med italijanskim ljudstvom 857 smrtnih žrtev in 1790 ranjenih. Ob tej priliki je bilo porušenih okoli 2000 hiš.

* **Najlepši trg v Turinu razdejan.** »Corriere della Sera« poroča, da je bil pri zadnjem bombardiranju Turina prizadet najlepši turinski trg, zgrajen l. 1650. po načrtu graditelja Castellamonteja. Na trgu je bilo poškodovanih več zgodovinskih palač, ki niso bile samo porušene, temveč tudi zažgane.

* **Enajst kovčegov grofice Grandi zaplenjenih.** Prefekt v Sieni je odredil zaplembo enajstih kovčegov, ki so osebna last grofice Grandi, v korist fašistične republikanske države

* **Deset angleških ujetnikov prijetih.** Iz Vercellia poročajo, da so tamkaj prijeli 10 angleških ujetnikov, ki so pobegnili iz ujetniških taborišč in se klatili po Italiji.

* **Osemnajst milijonov Američank na delu.** V Washingtonu je izšla statistika, ki pravi, da je v ameriških gospodarskih in gospodinjskih obratih zaposlenih 18 milijonov Američank. Vojne razmere so pomnožile število zaposlenih žensk za osem milijonov.

* **Kdaj drži led?** Marsikatera nesreča na ledu bi se dala preprečiti, če bi ljudje vedeli, kdaj je led dovolj trden. Kadar je led debel samo 2 do 3 cm, je nevarno stopiti nanj, ker se skorja te debeline prav rada vda. Šele, ko doseže led debelino 5 do 6 cm, je varno stopiti nanj. Seveda pa nudi popolno varnost šele tedaj, ko doseže debelino 8, 10 ali celo 12 cm.

* **Nova omejitev potrošnje bencina v Ameriki.** Predsednik severno-ameriškega zavoda za izdelovanje petroleja je izjavil, da mora računati civilno prebivalstvo v Zedinjenih državah v letu 1944. z novimi omejitvami pri preskrbi z bencinom.

* **Tekstilni obrati na Angleškem počivajo.** V Lancashireu bodo morale tekstilne tvornice do nadaljnjega po dva dneva na teden počivati, ker jim ni mogoče dobaviti zadostnih količin premoga za tvorniško obratovanje.

* **Pomanjkanje strokovnih delavcev v Franciji.** Državni tajnik za industrijsko produkcijo pri vichyjski vladi Bichelonne je izjavil, da so v francoski industriji še vedno velike vrzeli v vrstah strokovnih delavcev. Potrebno je, da se število profesionistov zviša, kajti država potrebuje na leto 120.000 novih strokovnjakov, medtem ko ima Francija sedaj na razpolago samo 30 tisoč strokovnih delavcev.

* **Velika škoda v Pistoji.** Pri zadnjem napadu terorističnih bombnikov na italijansko mesto Pistojo je bilo uničenih mnogo dragocenih kulturnih spomenikov. Več bomb je padlo na zgodovinski trg pred stolnico, kjer so bili poškodovani spomeniki velike vrednosti. Porušena je bila justična palača, baptisterij in kapela sv. Pavla.

* **Krmljenje ptic pozimi.** Po strokovnih cenitvah se je skrčilo števil optičev pevcev v zadnjih desetletjih v naših krajih skoraj za polovico. Če pomislimo, kakšne usluge nam delajo ptice s pokončevanjem mrčesa, vidimo, da utegne imeti stanje, ki je nastopilo v zadnjem času, usodne posledice za sadovnjake. Brez ptic, ki trebijo mrčes z vrtov in sadovnjakov, bi bili pridelki malih gospodarjev mnogo skromnejši. Zaradi tega je treba paziti, da ptice pozimi krmimo kolikor le mogoče ter jim tudi ne branimo, ko začno spletati gnezda v bližini hiš ali na podstrešjih.

* **Kazni za zamude vlakov v Rumuniji.** Generalni direktor rumunskih državnih železnic je določil primerne denarne kazni za zamude vlakov, ki znašajo preko 15. ali 20 minut. Krivci zamud bodo disciplinarno strogo kaznovani.

* **Ustnova za reveže v Bolgariji.** Za pravoslavne božične praznike je v Bolgariji izšel ukaz kralja Simeona II., ki je določil za reveže ustanovo sto milijonov levov. Vsoto je izročila kraljica-mati Ivana ministrskemu predsedniku.

Iz Ljubljane

Potrošnikom kuriva

Po nalogu Pokrajinskega gospodarskega sveta se opozarja vse potrošnike, da smejo nabavljati kurivo samo pri trgovcu, ki je **označen na nakaznici.** Preimenovanje na drugega trgovca je možno in dopustno le, ako gre za utemeljene razloge — preselitev in podobno — in samo na podlagi uradnega popravka Pokrajinskega gospodarskega sveta na nakaznici.

Sindikat trgovcev s kurivom.

* * *

u— **Simfonični koncert za Zimsko pomoč.** Dvořakova 4. simfonija za veliki orkester spada med najboljša, pa tudi najpriljubljenejša dela nesmrtnega češkega skladatelja. Simfonija je stalno na sporedih vseh velikih simfoničnih orkestrov in je doživela do danes toliko izvedb, kakor malokatero težko delo. Po nekajletnem presledku bo izvajal Dvořakovo simfonijo naš pomnoženi radijski orkester, pod vodstvom dirigenta D. M. Šijanca. Za dobrodelnem koncertu v ponedeljek dne 17. t. m. ob 18. uri v veliki unionski dvorani. Koncert je prirejen na korist oficielne Zimske pomoči, prireja pa ga Ljubljanska radijska postaja. Vstopnice po običajnih koncertnih cenah so na razpolago v Knjigarni Glasbene Matice.

u— **Osebni in rodbinski upokojenci.** Občinski podporni odbor poziva upokojence, ki se še niso prijavili in ki zaradi vojnih razmer ne prejemajo pokojnine, da se v dneh 14. in 15. t. m. osebno zglasijo v prostorih Združenja javnih uslužbencev ljubljanske pokrajine, Wolfova ul. 10/II, dvorišče, v uradnih urah od 9. do 12. ure. Seboj naj prinesejo kakršne koli dokumente o višini svojih zadnjih pokojninskih prejemkov

u— **Našo mladino in starše** opozarjamo, da je izšla v **knjigarni Tiskovne zadruge** zanimiva, z ilustracijami opremljena mladinska povest **Lojzeta Zupanca »Vklenjena mladost«.**

u— **Drugi in tretji tečaj za pomočnice za hišno prvo pomoč ob letalskih napadih.** Drugi nedeljski tečaj se prične v nedeljo 23. t. m. Predavanja bodo trajala od 9. do 10.30 ure v štirih zaporednih praznikih dnevih ter bodo v sejni dvorani mestnega poglavarstva z dohodom poleg trgovine mestne elektrarne. Tretji tečaj bo ob delavnikih od 24. do 27. t. m. vsak dan popoldne od 17. do 18.30 ure tudi tam. K tema tečajema naj pridejo vse za hišno zaščito prijavljene gospe in gospodične, ki so se javile do 4. t. m. One udeleženke, ki bodo obiskovale popoldanska predavanja ob delavnikih ter bi bilo po 17. uri še zaposlene, naj prosijo svoje delodajalce, naj jim omogočilo k prihod k predavanjem o pravem času. Predavanja se prično natanko ob določeni uri.

u— **Dijaki! Priprava za izpite — instrukcije.** Poučujejo profesorji vse predmete. Odlični uspehi. Učnina nizka. Vpis takoj. **Vodstvo: Miklošičeva c. 22/I. Delavska zbornica.**

Dr. MIRA FINK

zopet redno ordinira

Ključe zaklonišča ne nosite s seboj. Ključi morajo biti vedno v hiši. Hrani naj jih oseba, ki je zato določena, ali pa naj jih lastnik hiše spravi v stekleni omarici ob vhodu, čije ključ ima hišni starešina.

u— **Knjiga »Beli kit«** je dosegla najvišjo stopnjo tako v vsebinski vrednosti, kakor tudi v kakovosti zunanje opreme. Založba »PLUG«, Miklošičeva cesta 30. Zahtevajte prospekt.

u— **Ali že imate Gospodinjski koledar** za leto 1944? Dobite ga v **knjigarni Tiskovne zadruge.**

u— **Ljubljana pred pol stoletjem.** Leta 1900. je površina ljubljanskega mesta znašala 3533.42 ha. V prejšnjem stoletju se je obseg naše metropole kaj počasi širil, saj je že leta 1843 zavzemala 3401.21 ha. Značilne pa so še naslednje podrobnosti: obseg njiv je od leta 1843 do 1900 narasel od 462 ha na 1000, travnikov od 1800 na 2000, gozda od 43 na 86. Pašniki so se ta čas skrčili od 600 ha na nekaj manj kakor 50, stavbišča so narasla od 60 ha na 100, neobdelane zemlje pa je bilo ves čas 300 ha. Mesto je do konca prejšnjega stoletja obsegalo pet okrajev — šolski, šentjakobski, dvorski, kolodvorski okraj in predkraje — oktobra leta 1896 pa mu je bil priključen še Vodmat kot šesti okraj. Prebivalce današnje Velike Ljubljane bodo brez dvoma zanimale meje teh starih okrajev. Šolski okraj se je raztezal na desnem bregu Ljubljanice od takratnih špitalskih ulic (današnje Stritarjeve) do tedanje stare mestne meje proti Štepanji vasi. Južno od njega na istem bregu Ljubljanice se razprostira šentjakobski okraj. Dvorski je bil od nekdaj največji in sega na levem bregu Ljubljanice od glinške meje do Prešernove ulice. Od tod se proti severu in vzhodu na levem bregu Ljubljanice do Šmartinske ceste širi kolodvorski okraj. Med predkraje so spadale Hradeckega vas, Dolenjska cesta z Orlovo ulico, Ilovica, Hauptmanica, Črna vas in Karolinska zemlja. Vodmat se je imenovalo ozemlje med Šmartinsko cesto, progo južne in dolenjske železnice in Ljubljanico. Pozneje so ta del mesta nazvali Stari Vodmat za razliko od Novega, naselbine, ki je nastala v kotu med obema železniškima progama, Mostami in Selom. Dne 31. decembra 1900 je Ljubljana štela 36.547 prebivalcev. V zadnjem desetletju prejšnjega stoletja je mesto narastlo za 6042 oseb, v predzadnjem pa za 4221. Leta 1880 je naša metropola štela komaj 24.618 prebivalcev, deset let pozneje pa 28.334.

u— **Za desinfekcijo ust in grla dobite v** vsaki lekarni **FORMICOT PASTILE!**

u— **Interesente opozarjamo,** da je izšla **v knjigarni Tiskovne zadruge Slovnica angleškega jezika** kot II. del prof. dr. I. Kotnikovega učbenika za angleški jezik.

Z Gorenjskega

Gorska straža v Kranju je bila te dni ustanovljena s primerno svečanostjo. Po nagovoru krajevnega vodje Ehrfurta je govoril okrožni vodja Malli o namenu in nalogah gorske straže, katere člani so bili nato zaprisežen. Izročeni so jim bili znaki in trakovi. Sledil je tovariški večer.

Častna knjiga beljaškega mesta. Nadžupan mesta Beljaka je pred kratkim sporočil občinskim svetnikom, da je izgotovljen seznam častnih meščanov mesta Beljaka. Vsi beljaški častni meščani so bili vpisani v posebno knjigo, ki je umetniško opremljena ter je na ogled na beljaškem mestnem poglavarstvu.

Proslava v Borovljah. V Borovljah so pred kratkim proslavili četrtstoletnico dneva osvoboditve Borovelj. Proslava se je začela z domovinsko pesmijo, ki so jo zapeli boroveljski pevci. Sledilo je poročilo o poteku borbe za osvoboditev Borovelj na dan 8. januarja leta 1919., nato je pozdravil krajevni vodja Globotschnigg navzoče, okrožni vodja dr. Pototschnigg pa je prikazal v svojem govoru srečo Nemcev v dobi Adolfa Hitlerja. Naslednji dan se je vršilo predavanje o nalogah Hitlerjevega podmladka.

Gibanje prebivalstva na Golniku. Meseca decembra se je na Golniku narodilo pet otrok, umrli pa sta dve osebi.

O meteorju, ki se je pokazal 6. t. m. ob 17.55, poročajo iz raznih koroških krajev, kako so ga opazovali. Tako javlja očividec iz Feldkirchna, da se je meteor pojavil z nenadno močno rumeno svetlobo, nakar je izginil za goro.

Spodnje Štajersko

Štajersko deželno gledališče pogostokrat gostuje na Spodnjem Štajerskem in so predstave povsod dobro obiskane. Pretekli torek je gostovalo v Slovenjem Gradcu in sicer popoldne z mladinsko predstavo »Rdeče kapice«, zvečer pa z veseloigro »Sreča pride čez noč«.

Odlikovanje. Podčastnik v nemški vojski Rudolf Golob je bil odlikovan z železnim križcem 1. razreda. — Križec za vojaške zasluge z meč si je pridobil višji desetnik Avgust Hacin iz Gradca.

V Dravogradu so dobili novo občinsko sestro-pomočnico, ki dan za dnem obiskuje domačije ter oskrbuje žene in zlasti dojenčke. Nadzoruje tudi oddaljene gorske vasi.

Iz Gorice

Cene dobrovini. Maksimalne cene dobrovini na goriškem trgu so določene sledeče: Goveja drobovina: jetra kg 12.80 lir; srce 10 lir; ledvice 11 lir; pljučka in vranica 4.40; vampi 6.60, očiščeni 9.40. Telečja drobovina: jetra kg 15.50; srce 12.10; ledvice 13.30; pljučka in vranica 4.90; vampi 7.80, očiščeni 11.30. Prašičja drobovina: jetra, srce, ledvice kg 22 lir; pljučka in vranica 10.50; glava 12 in 11.50; možgani 29; jezik 23.50; obrano meso z glave 20; parklji 11.50; bržolo 23.50—25.50.

Iz Trsta

Smrtna kosa. Te dni so umrli v Trstu 66letni Vincenc Hrovatin, 62-letna Terezija Malešček, 65-letna Vincencija Capodivento, 87-letna Marija Škerlavaj vdova Čok, 85-letna Alojzija Vodnik, 48-letna Marija Bajc, 30-letni Rudolf Muha, 75-letna Terezija Dusič vdova Petrovčič, 13-letni Agatin Košan, 45-letni Jožef Pipan, 76-letna Ivanka Jemšček vdova Schirnkoffer, 50-letna Antonija Rasputič, 45-letna Marija Medvež, 72-letni Ivan Matelik, 70-letna Roza Munih, 71-letni Andrej Pavlič, 72-letna Frančiška Dolgan vdova Kapel, 66-letna Ana Malalan, 33-letni Marko Bačič, 58-letna Alojzija Pahor, 75-letna Marija Ferluga-Ronzel, 32-letni Bruno Kanobelj, 80-letni Viljem Rener, 74-letna Marija Kaplanek in 72-letni Matevž Zonta.

Ljudsko gibanje. V oktobru 1943 je bilo v tržaški pokrajini 326 rojstev in 473 smrtnih primerov, v Trstu samem 226 rojstev in 342 smrtnih primerov, v ostali pokrajini 100 rojstev in 131 smrtnih primerov. V novembru 1943 pa je bilo na področju tržaške pokrajine 376 rojstev in 468 smrtnih primerov in sicer v samem Trstu 261 rojstev in 344 umrlih, v ostali pokrajini 115 rojstev in 124 umrlih. Dne 1., 2. in 3. januarja 1944 je bilo v Trstu 19 rojstev in 39 smrtnih primerov.

V 29 letih 113.000 smrtnih primerov. Kakor kaže zadevna statistika, je bilo pokopanih na tržaškem pokopališču Sv. Ane v času od 1. januarja 1915 do 31. decembra 1918 — 25.000 Tržačanov. V naslednjih letih od 1. januarja 1919 do 19. decembra 1943 je umrlo 88.261 Tržačanov. Skupno je bilo torej v Trstu v 29 letih 113.261 smrtnih primerov. 30. junija 1914 je štel Trst 244.000 prebivalcev; danes živi v Trstu 261.000 prebivalcev. Tako se je stanje tržaškega prebivalstva menjalo v 29 letih za celo tretjino.

Pomoč ubožnim slojem. Zavod ubožnih v Trstu je podpiral v novembru 1943 dnevno povprečno 1804 revne, pomoči potrebne Tržačane. Omenjeni zavod nudi ubožnim slojem tudi brezplačno prenočišče in bivališče. Tako se je zateklo v novembru dnevno povprečno 296 oseb v prenočišče v ulici Poudares 5; 315 oseb dnevno v prenočišče v ulici Gozzi 5; 33 žensk dnevno v žensko prenočišče v ulici Pascoli, 73 moških dnevno v moško prenočišče v ulici Gozzi 7.

Najkrajša zvezna cesta Furlanija—Trst—Istra. V zvezi s predorom »Razza« se porajajo v Trstu načrti, po katerih naj bi služil omenjeni predor čim direktnejši cestni zvezi Istra—Trst—Furlanija. Nova krožna cesta Barkolje—Zavle bo podlaga za zgradnjo pomembne zvezne ceste Furlanija—Trst—Istra, ki pojde iz bližine barkovljanskega pokopališča mimo svetilnika k Furlanski cesti, odtod proti Ilojanu, ob Škorklji k ulici Fabija Severa, nato h gozdiču (Boschetto), Sv. Alojziju, Rocolu, zatem po omenjenem predoru k stari rimski cesti Flavia, kjer je dana zveza z istrsko pokrajino. S to novo cestno zvezo bi Trst še mnogo bolj pridobil na svojem prometno križiščnem pomenu.

Prepovedano sekanje v občinskih gozdovih. V zadnjem času se je zelo razpaslo sekanje vej in drv v gozdovih in gozdičih tržaške mestne občine na področju mesta in periferije. Spričo tega je izdal tržaški župan razglas, v katerem se občinstvo opozarja na velike vsote, ki jih je žrtvovala tržaška občina za smotrno pogozditev gole kraške planote, kar ni le estetične, ampak tudi zdravstvene važnosti. Kdor bo poškodoval omenjene gozdove, bo ovaden sodni oblasti. Stražniki in čuvaji nasadov bodo poostrili svojo pažnjo glede kršitve omenjenega razglasa.

Vsak dan nezgode. V Telovadni ulici se je ponesrečil 58 letni urar Viljem Bruni iz ulice Bonomea. Tramvaj proge 11 ga je poškodoval na levici. Bruni se je zatekel v tržaško bolnišnico, kjer se zdravi tudi 53 letna Ana Jurešič iz ulice Pietà 12, ki ima poškodbe od udarcev.

Zimska pomoč

Iz pisarne odbora za »Zimsko pomoč« smo prejeli:

Gospod Jančigaj Franc, nosilec dolžnosti mestnega župana, je daroval ob priliki izvedbe »Melodije srca« 1000 lir za vstopnico.

Prireditve za Zimsko pomoč. Opozarjamo na drugi kino dan, ki bo v kinu Kodeljevo v soboto, dne 15. I. 1944. Ta dan bodo predvajali film Simfonija življenja. Ljubitelji glasbe bodo pri tem filmu prišli na svoj račun. Film bodo vrteli v izključno korist Zimske pomoči. Obiščite naše kino dneve in pomagajte pomoči potrebnim.

Za informacije glede »Zimske pomoči« kličite: 47-41 (int. 44)! Prostori »Zimske pomoči« so v Puccinijevi ulici 9/I levo. Denarne prispevke pošiljajte po čekovnih položnicah na »Pokrajinski podporni zavod — Zimska pomoč — ček rač. 16.580«!

Beležnica

KOLEDAR

Petek: 14. januarja: Hilarij, Neda.

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Lažnivi Kljukec.
Kino Sloga: Kogar bogovi ljubijo.
Kino Union: Priljubljeni svet.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9, Ramor, Miklošičeva cesta 20, Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

ZATEMNITEV

je strogo obvezna od 17 do 6.30 ure!

DRŽAVNO GLEDALIŠČE

DRAMA

Petek, 14. jan.: Zaprto.
Sobota, 15. januarja, ob 16: **Cvrček za pečjo,** Red B.
Nedelja, 16. jan., ob 16: **Deseti brat.** Izven. Cene od 18 lir navzdol.

*

Dickens: »Cvrček za pečjo«, komedija v treh dejanjih. Igrajo: Cesar, J. Kovič, M. Skrbinšek, Gregorin, Šaričeva, V. Juvanova, Levarjeva, Rakarjeva. Režiser: C. Debevec. Scena: inž. E. Franz. Kostumi: J. Vilfanova.

J. Jurčič: »Deseti brat«. 16 slik po Jurčičevem romanu, za oder priredil P. Golia. Zgodba iz naših krajev opisuje usodo desetega brata, ki kot brezdomec v svoji nesreči pomaga ustvarjati srečo drugih. V glavnih vlogah: M. Skrbinšek, Levarjeva, Lipah, Peček, Verdonik, Drenovec, Cesar, Kraljeva, režiser: prof. O. Šest, scenograf: inž. E. Franz.

OPERA

Petek, 14. januarja: Zaprto.
Sobota, 15. jan.: **Prodana nevesta.** Red Sobota.

B. Smetana: »Prodana nevesta«. Komična opera v treh dejanjih. Osebe: Krušina — Janko, Ljudmila — Poličeva, Marinka — Polajnarjeva, Miha — Dolničar, Kata — Golobova, Vašek — Banovec, Janko —Slanovec k. g., Kecal — Lupša, cirkuški ravnatelj — Jelnikar, Esmeralda — Barbičeva, Indijanec — Marenk. Dirigent: D. Žebre. Režiser: C. Debevec, Koreograf: inž. P. Golovin.

Uprava Državnega gledališča v Ljubljani sporoča: **Tenorist Ivan Francl je odpotoval v Zagreb, kjer se bo podvrgel operaciji mandljev. Po okrevanju se povrne zopet v Ljubljano in bo takrat izpolnil obveznosti, ki jih ima do Državnega gledališča v Ljubljani.**

Žrebanje številk za nagrade »Gledališkega koledarčka« bo nepreklicno 2. februarja. Ker je število koledarčkov omejeno, opozarjamo vse, ki se zanimajo za njihovo zanimivo in pestro vsebino in za lepe nagrade, naj si jih pravočasno nabavijo.

RADIO LJUBLJANA

PETEK, 14. JANUARJA

7.00—7.10: Poročila v nemščini. 7.10—8.00: Jutranji pozdrav; vmes od 7.30—7.40 poročila v slovenščini. 12.00—12.30: Opoldanski koncert. 12.30—12.45: Poročila v nemščini in slovenščini. 12.45—14.00 Koncert Malega orkestra Stenoviča. 14.00—14.10: Poročila v nemščini. 14.10—15.00: Za vsakega nekaj. 17.00—17.15: Poročila v nemščini in slovenščini. 17.15—17.45: Popoldanski koncert. 17.45—18.00: Iz pesniškega sveta. 19.00—19.30: Šramli igrajo. 19.30—19.45: Poročila v slovenščini. — Napoved sporeda za naslednji dan. 19.45—20.00: Mala glasbena medigra. 20.00—20.10: Poročila v nemščini. 20.10—21.00: Iz našega arhiva plošč. 21.00—21.40: Nemške pesmi in melodije. 21.40—22.00: Beograjska vojaška oddaja. 22.00—22.10: Poročila v nemščini. 22.10—22.30: Glasba za lahko noč.

Kultura

Iz hrvatske književnosti

Kulturno najpomembnejša novost hrvatske književnosti je delo dr. Slavka Ježiča *»Hrvatska književnost od početka do danes (1100 do 1941)«.* Pisec je znan literarni zgodovinar in romanist. Njegov spis je napovedala založba Ante Velzeka v zajetni knjigi na 500 straneh enciklopedijskega formata, opremljeni z več ko 200 slikami na posebnih prilogah. Dr. Ježič je v svojem spisu podvrgel temeljiti reviziji v duhu sodobne estetike in slovstvene zgodovine celotno hrvatsko slovstveno stvarjanje od piscev prvih nabožno literarnih spomenikov do najnovejših imen, upoštevajoč razna novejša dognanja znanstvenikov, kot so Fancev, Ivšić, Rešetar, Borac i. dr. Zvest je sintetični metodi in daje tako zaokrožen, z enotnega vidika spisan pregled vseh rezultatov slovstvenega delovanja, vedno v okviru določene dobe in glede na skupni razvoj vsega hrvatskega književnega prizadevanja. Posebno pozornost posveča pisec 19. stoletju in vsem pojavom, ki so pripravljali tla Moderni, katera je v Ježičevem spisu obdelana prav izčrpno. Najvažnejše slovstvo obravnava Ježič v zadnjem delu svojega spisa in je dal temu poglavju značilni naslov »Med dvema vojnama«. Knjiga je opremljena s podrobnim bibliografskim pregledom. Njen značaj in pomen je bolj popularen kakor izrazito znanstven: pisec in založnik sta očitno hotela dati hrvatskemu izobražencu, posebej še inteligenčnemu naraščaju, nekakega vodnika po domačem slovstvu in tako razširiti in poglobiti zanimanje za hrvatsko literaturo.

Isti založnik je napovedal drugi zvezek zbornika *»Hrvatske proze XX. stoletja«.* V prvem zvezku, ki ga je »Jutro« lani obširneje in kritično prikazalo, so izšle novele in črtice starejših pisateljev, tako na pr. Leskovarja, I. Vojnoviča, A. Matoša, D. Šimunoviča, M. Begoviča, J. Kozarca in drugih. V drugi knjigi so zastopani: M. Bego, L. Hanžekovič, S. Trontl, S. Kolar, Ivo Andrič, V. Škurla-Iliić, U. Donadini, A. Muradbegović, M. Hiholjević in S Vrtlar.

V zbranih spisih priznanega hrvatskega slikarja, umetnostnega kritika in zgodovinarja prof. Ljube Babića (združitev teh treh funkcij v isti osebi je bolj redek pojav) sta doslej izšli knjigi: »Umjetnost kod Hrvata« in »Majstori Preporoda« (študije o renesančnih umetnikih). Tretja knjiga (»Pregled obće poviesti umjetnosti) se pripravlja. Razen teh je izšla knjiga Babićevih esejev in beležk »Maestral«.

Med knjigami, ki so jih prinesli zadnji meseci, omenjamo prevod obsežnega napoleonskega romana Herveya Allena »Antonio Adverso«, dr. Š. Čipčića originalno študijo o skladatelju Pucciniju, dr. Ivana Esiha slovar turcizmov ter istega sestavljalca (skupno z A. Velzekom) italijansko - hrvatski in hrvatsko-italijanski slovar.

Pri Velzeku je tudi izšla reprezentativna knjiga umetniških fotografij o Zagrebu, Toša Dabca *»Metropola Hrvata«* Na najfinejšem umetniškem papirju natisnjeni zbornik obsega 24 zares krasnih, fotografsko dovršenih posnetkov, ki prikazujejo značilne zagrebške vedute in palače ter skušajo zlasti tujcu prikazati arhitektonsko raven in urbanistično lepoto ponosne hrvatske prestolnice. Knjiga je opremljena z uvodom znanega publicista Josipa Horvata (v hrvatskem, nemškem, italijanskem in francoskem jeziku). Pisec meni, da je danes že rešeno vprašanje fotografije kot umetnosti; tudi fotograf je lahko umetnik, če ume biti v tej panogi stvarjalen. Nato označuje v splošnih obrisih zgodovino fotografije na Hrvatskem. Leta 1839. sta Daugeuerre in Niepce predložila pariški akademiji svoj izum fotografije; že leto dni pozneje je tudi Zagreb spoznal enega najčudovitejših izumov 19. stoletja. Prvi fotografi so bili tujci, ki so prihajali v Zagreb na svojih »turnejah«, šele v šestdesetih letih so se nekateri stalno naselili v Zagrebu. V novem stoletju se fotografiranje goji že kot umetnost. Slikarja Menci Crnčić in Branko Šenoa sta bila prva, ki sta dala Hrvatom kot fotografa umetnine. L. 1910. in 1913. je umetnostni zgodovinar prof. dr. Artur Schneider skupaj s slikarjema Kovačevićem in R. Auerjem organiziral mednarodno razstavo umetniške fotografije. Tako so torej med Hrvati prav umetniški krogi pospeševali umetniško fotografijo, medtem ko so ji marsikje drugod ljudje iz teh vrst nasprotovali, odnosno ji niso marali priznati umetniškega značaja. Zagrebški motivi Toša Dabca potrjujejo, da je hrvatska fotografija dosegla zares visoko raven. Njegova knjiga ni samo mikavna, v vsakem pogledu (tudi tipografsko) odlična reprezentantka Zagreba in njegovih lepot, marveč je tudi značilen dokument o višini fotografskih prizadevanj na Hrvatskem

Bralca utegnejo zanimati cene knjige, da jih primerja z našimi. Babićeve knjige na kakih 300 straneh stanejo 400—460 kun, drugi zvezek Begovićevega zbornika »Hrvatska proza XX. stoljeća« stane 650 kun, Ježićeva »Hrvatska književnost« 1400 kun; pri prevodih mladinskih knjig opažamo ceno 200 kun. Prevod Gulbransenovega romana »In večno šume gozdovi« so bralci Dobre knjige dobili v slovenščini za kakih 10 lir, in komaj nekaj več stane njegovo nadaljevanje »Dediščina gozda«; v hrvaškem prevodu stane samo prva knjiga 400 kun.

Stoletnica Nietzscheja

Letošnje leto bo prineslo precej raznih kulturnih, posebej še slovstvenih jubilejev, če bo za te spomine v hrupu vojnega viharja še kaj časa in smisla. Med drugim bo 15. oktobra stoletnica rojstva filozofa in filozofskega poeta Friedricha Nietscheja, čigar delo je imelo velik vpliv na svetovnonazorska oblikovanja in konflikte sedanjega časa. Umljivo je, da bo Nietschejeva stoletnica vzlic vojni — in morda prav zato, saj je Nietsche izraziti filozof vojnega razpoloženja — odmevala na široko po Evropi in obrodila nove plodove ničejanskega kulta zlasti v Nemčiji.

Weimarski zavod za raziskavanje Nietschehja je v zvezi z letošnjo stoletnico pravkar razpisal nagrado v znesku 1000 RM za najboljše znanstveno delo, ki bo obravnavalo eno izmed naslednjih tem: Razlaga Nietschejeve bolezni na podlagi sodobne psihologije. — N. kot nasprotnik krščanstva. — N. aristokratsko življenjsko naziranje in njegova filozofija vojne. Kakor je videti, so bile izbrane teme izrazito svetovno-nazorskega značaja, kakor ustreza času, ki je v vročih bojih za svetovni nazor novega človeštva.

Zapiski

65 letnica E. G. Kolbenheyerja. Nemški tisk se je minule dni spominjal 65 letnice pisatelja, ki ga današnja Nemčija stavi v prve, reprezentantivne vrste svojih pripovednih umetnikov. — Erwina Guida Kolbenheyerja. Pisatelj se je rodil v Budimpešti, vendar je sudetsko-nemškega porekla. Izmed njegovih del je zlasti na glasu velika trilogija o srednjeveškem zdravniku Paracelsusu (»Die Kindheit des Paracelsus«, »Das Gehirn des Paracelsus«, »Das dritte Reich des Paracelsus«). Spisal je med drugim tragedijo o mučeniku svobodnega mišljenja Giordanu Brunu, obdelal v romanu življenje in miselnost mistika Jakoba Böhmla (»Meister Joachim Pausewang«). Iz sodobnega življenja je posnet njegov odlični roman »Das Lächeln der Penaten«, znan je nadalje l. 1938. izišli roman »Das gottgelobte Herz«. V zvezi s Kolbenheyerjevo 65 letnico je mesto Karlsbad ustanovilo Kolbenheyerjevo literarno nagrado v znesku 10.000 RM.

Češka filharmonija v Pragi, ki jo sedaj vodi mladi dirigent Rafael Kubelik, sin slovečega virtuoza, je priredila v zadnjem času ciklus koncertov baročne glasbe. Med drugim je izvajala J. S. Bacha Brandenburški koncert s solom piščali in godal (pri klavirju je bil sam dirigent), dalje Černohorskega skladbo »Laudetur Jesus Christus«, Brixyjev »Magnificat« in druga malo izvajana dela baročnega razdobja. — V Narodnem divadlu igrajo sedaj d'Albertovo »Nižino«, Mozartovega »Don Juana« v novi zasedbi in inscenaciji ter »Vesele žene windsorske«.

Srbski prevod Nibelung. Srbska književna zadruga, ki je obnovila svoje redno delovanje, je napovedala izdanje srbskega prevoda nemškega »Nibelungalied«. Ob istem času izda poleg nekaterih novih domačih romanov antologijo srbske lirike od Njegoša do Branka Radićevića, torej same starejše pesnike. SKZ pripravlja tudi večji izbor iz Goethejevega dela.

— **Nekaj izvodov v platno vezanega »Razglednika«,** tiskanega na boljšem papirju za knjižnice in bibliofile, je še na razpolago pri upravi »Jutra« za ceno 75 lir za izvod.

Železnice in ceste v Turčiji

Razvoj turškega prometa — poroča sotrudnik lista »Münchner Neuste Nachrichten« — sloni v bistvu na strateški podlagi. V večini evropskih držav so gradili ceste in železnice organično, t. j. kakor je to zahteval gospodarski pomen posameznih področij. Šele pozneje so postali za gradnjo prometnega omrežja merodajni strateški razlogi. V Nemčiji se je to zgodilo med l. 1876.—1870. Turške železnice pa so zgrajene prvenstveno po načelu strategije. Vzroki za gradnjo železniških prog na turškem ozemlju tičijo v grenkih izkušnjah, katere si je Turčija pridobila v teku zadnje svetovne vojne. Takrat je razpolagala Turčija z eno samo veliko in važno železniško progo, z bagdadsko železnico. V nasprotju s trditvami držav trojnega sporazuma ta železnica ni imela strategičnega pomena, čeprav se je tako lahko

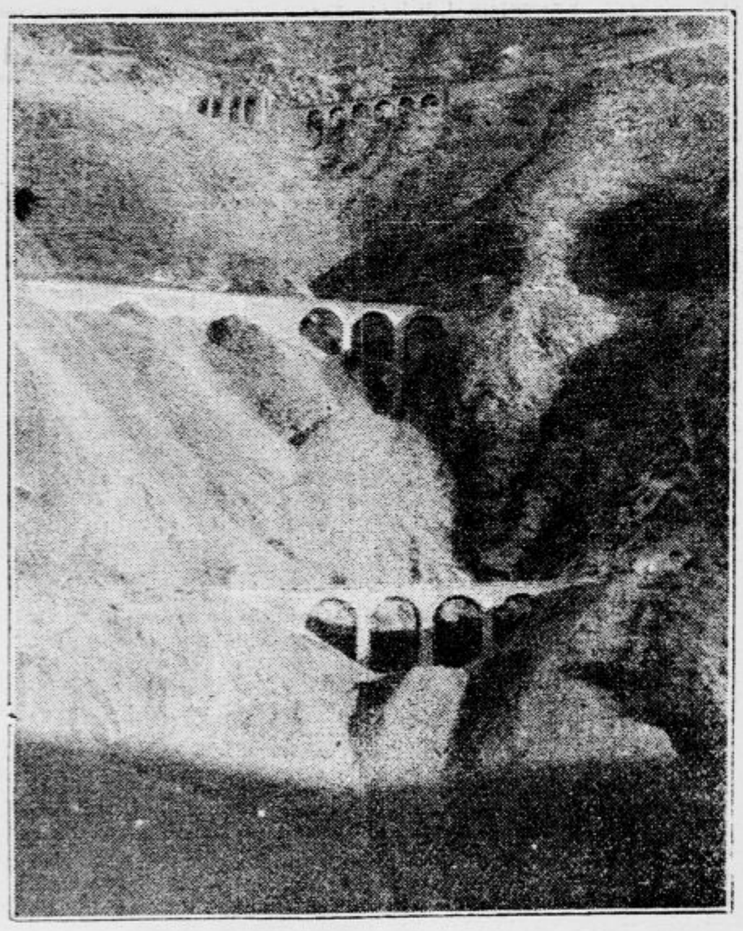

vedno nanovo čitalo v francoskih, angleških in drugih listih na strani antante. Polom Turčije je bil na koncu konca tudi posledica dejstva, da ni bilo turški vojski na razpolago nobenih cest in železnic v Mezopotamiji in Palestini, kamor ni bilo mogoče pošiljati ne moštva ne potrebščin, brez katerih ne more izhajati nobena vojska.

Bagdadska železnica je bila le v skromni meri na razpolago za prevoz vojaških oddelkov in materiala. Del železnice, ki tvori prehod skozi strmo Tavrijsko gorovje, takrat tudi še ni bil dogotovljen. S pristanišči ob Črnem morju ni bilo nobene železniške zveze in prav to je bilo tisto, kar je rusko črnomorsko mornarico vedno vzpodbujalo, da je neprestano zavirala neobhodno potrebni turški ladijski promet vzdolž obale. Kemal Atatürk, obnovitelj Turčije, je bil pač premočna vojaška osebnost, da se ne bi bil iz teh izkušenj nečesa naučil. Čeprav so bile za izvedbo programa železniškega in cestnega omrežja v Turčiji potrebne ogromne žrtve, se ni strašil izdatkov in dela za ureditev svoje domovine v prometnem pogledu.

Za maloazijski polotok so značilna zlasti obrambna gorovja, ki se dvigajo neposredno ob morju visoko proti nebu. Ta gorovja tvorijo nekakšen naraven zid, ki ne dovoljuje prometu, da bi se razvil, kaj šele ojačil. Ker teče s teh gora proti morju le malo rek, je vprašanje prometnega omrežja še težje. Deželo delijo obrobna gorovja na razne pokrajine, ki so druga proti drugi točno omejene in ločene med sabo. Zlasti na vzhodni strani sili takšno gorovje naravnost v ospredje. Turčija kaže tukaj v zemljepisnem pogledu popoln značaj visoke ravnice, kajti svet se dviga od višine 800 do 1700 m nad morje. Iz te visoke ravnice pa štrlijo proti nebu zopet posamezni vršaci. Na tem ozemlju ni razen Evfrata, Tigrisa in Arasa nobene večje reke.

Že ta kratka karakteristika dovolj jasno priča, kako težko je urediti železniške in cestne zveze na tem ozemlju. Kdor gradi prometne žile, mora tvegati ogromno denarja, ki se porabi za zelo drage umetne zgradbe. Zato je treba tem višje ceniti storitev Turčije, ki se neprestano trudi, da bi izpopolnila svoje železniške zveze. Trenutno razpolaga Turčija s 7000 km železnic, to je približno trikrat toliko, kolikor jih je imela ob koncu zadnje svetovne vojne. Sedanja vojna je nevtralno Turčijo tudi v pogledu prometa postavila pred popolnoma nova vprašanja. Ker so izostali prevozi z ladjami iz prekomorskih dežel, je bila ankarska vlada prisiljena mobilizirati vse razpoložljive sile, da si zagotovi gospodarsko preskrbo. Od leta 1940. dalje pa se v Turčiji opaža tendenca odmikanja od gradenj železniških prog, ki imajo prvenstveno strategičen pomen.

Najpomembnejša železnica v Turčiji je slej ko prej bagdadska železnica, ki gre z maloazijske strani Carigrada čez Eskisehir, Afionkarahisar v Alepo ter teče nekaj časa ob meji med Turčijo in Sirijo, dokler končno ne zavije na jugu proti reki Tigrisu. Bagdadska železnica ima posebne priključke in te stranske proge tvorijo zopet zvezo dežele z zapadno Turčijo. V najnovejšem času so bili izdelani načrti za podaljšanje železniške proge do Bruse, kjer je središče turške tekstilne industrije. Ta podaljšani del bagdadske železnice je postal glavna prometna žila za osrednjo in vzhodno turško prometno omrežje. Velika vzhodno-zapadna proga, ki je s priključkom na kavkaško železniško omrežje postala velika in važna »petrolejska žila Turčije«, vozi nekaj časa po tako zvani ankarski železnici, potem pa se od nje odcepi ter gre preko Sivasa in Erzeruma proti meji, kjer se pridruži železniški progi na Tiflis in Baku.

Druga črnomorska proga se odcepi na vzhodu Ankare ter drži v severni smeri proti turškemu premogovnemu področju Eregliju s pristaniščem Zonguldakom. Jugovzhodna proga, ki je bila zgrajena zaradi pomiritve nemirnega Kurdistana, teče proti Divarbekeju. Ta proga ima velik gospodarski pomen posebno zaradi tega, ker se dotika važnih ležišč cina pri Erganiju. Poleg vsega tega podaljšuje Turčija svoje prometno omrežje še proti meji Irana. Turki upajo, da se bodo na ta način polagoma približali ozemlju Tigrisa.

Vendar pa je največji prometni načrt Turčije tako zvana severna železnica, ki naj bi odprla prometu zaostale predele v deželi. Ta železnica je projektirana od Erzeruma preko Amasije, Choruma, Čerkesa, Boruja in Duzije proti Carigradu. Večinoma pojde njena proga skozi gorate predele. Gradnji te železnice pa nasprotujejo silne tehnične ovire, ki jih bo treba premagati.

UPRAVA POLICIJE V LJUBLJANI
bo prodala **ŠTIRI ITALIJANSKE AVTOMOBILE znamke »ŠPA« na**

javni dražbi

ki se bo vršila dne 15. t. m. na dvorišču v Šenpeterski vojašnici.

Ogled avtomobilov poi ure pred licitacijo.

Interesenti avtomobilov vabljeni!

Iz vsega tega vidimo, da Turčija nikakor ne počiva. Tudi v teh izrednih časih skuša pomnožiti svoje prometno omrežje. V tem pogledu je storil že Atatürk velike usluge svoji domovini, kajti Turčija je imela leta 1923. komaj 18.000 km cest, danes pa znaša njih dolžina že nad 43.000 km.

SPORT

V nekaj vrstah

Preteklo nedeljo je nogometno moštvo iz Trbovelj na svojih tleh imelo goste iz štajerskega Gradca, in sicer enajstorico LSV Graz, nad katero je zmagalo s 3:2. Trboveljske zgoditke sta spravila v mrežo Butkovec in Kos. Na tekmi je bilo 500 gledalcev.

V Budimpešti je bilo v nedeljo tekmovanje za državno prvenstvo v umetnem drsanju, ki se je v moški skupini končalo z majhnim presenečenjem. Mladi Kiraly je porazil dvakratnega državnega prvaka dr. Kallaya, ki se je moral zadovoljiti z naslednjim mestom. Med ženskami je tretjič zaporedoma brez močnejše konkurence zmagala znana Georgina Botond. Med pari je bila prva dvojica Kekessy-Kiraly.

V hrvatskem nogometne mprvenstvu so bile nazadnje odigrane naslednje tekme za točke: Gradjanski—Concordia 0:0, Gradjanski—Ferraria 4:2, Hašk—Viktorija 5:0, Ličanin—Ferraria 1:0, Železničar Zagorac 2:0, Concordia—Ličanin 0:0, Železničar—Viktoria 8:0, Hašk—Zagorac 3:1.

Med dogodki na italijanskih nogometnih terenih je treba zabeležiti naslednje: Fiat (Torino)—FC (Milano) 3:0, Ambrosiana—Genova 2:2, Lazio—Roma 1:1, Spezia—Modena 3:2, Cremona—Brescia 2:1.

Madžarska in švicarska nogometna zveza sta se dogovorili za dve meddržavni nogometni tekmi v teku letošnje sezone. Prva bo 26. marca v Budimpešti, povratna pa 23. aprila nekje v Švici.

Na Slovaškem je vojaška sestava iz izbranih hokejistov-vojakov premagala v hokeju na ledu močno ekipo Bratislave ter tako osvojila naslov državnega prvaka. Finalna tekma se je šele po podaljšku končala tesno s 4:2 v korist vojakov.

Sloviti francoski boksar Georges Carpentier, ki je bil pred dobrimi 20 leti svetovni prvak v polteži kategoriji, je te dni dočakal 50 let. Kakor pišejo, bo Carpentier ta življenjski jubilej proslavil s ponovnim nastopom v ringu, in sicer proti olimpijskemu zmagovalcu Michelotu.

Vprašanje najstarejšega sportnega društva na svetu še zmerom ni bilo dokončno razčiščeno, vendar vse kaže tako, da so točne domneve, po katerih zasluži to čast sabljaški klub Confrerie Royale des Chevaliers, ki je bil leta 1613. ustanovljen v St. Michelu v Franciji in še danes goji to športno panogo. Klub je celo od svoje ustanovitve pred 330 leti obdržal svoje prvotne klubske prostore za sabljaške nastope.

21 svetovnih rekordov, med njimi 11 rekordov v hoji, iz let 1942. in 1943. je pred kratkim verificirala Mednarodna lahkoatletska zveza. Med drugimi so bili med temi rekordi uradno priznani: Šveda Andersona v teku na 1500 metrov (3:45) in na 1 milju (4:02.6). Nizozemke Fanny Blankers-Koenove v teku na 80 metrov z zaprekami (11.3) in v skoku v višino (1.71) kakor tudi prejšnji rekord Švicarke Pfenning (1.66) in rekord v štafeti francoskih tekačic na 800 m s časom 7:15.2.

Tuji teniški igralci, ki so nastopali na božičnem turnirju v Barceloni, so potovali še na Portugalsko, kjer sodelujejo na mednarodnem turnirju v Estorilu. Prireditev je nekoliko pokvarilo slabo vreme; kolikor iger je bilo odigranih, so se skoraj vse končale z zmagami gostov.

s— **Švicarsko prvenstvo v hokeju na ledu.** V švicarskem državnem prvenstvu sta bili v nedeljo odigrani dve prvenstveni tekmi. Prvak in zmagovalec Spenglerjevega pokala HC Davos je porazil s 6:1 moštvo Berner SC, moštvo Zürcher SC pa Araso kar z 11:0.

s— **Švicarsko pokalno tekmovanje.** Nedeljske pokalne tekme v Švici so se končale takole: Grashoppers-Zürich 1:1 (po podaljšku); Basel-St. Gallen 6:2; Lausanne-Vevey 2:0; Bellinzona-Chiasso 3:1; Grenchen-Chaux des Fonds 1:0; Luzern-Young Boys 1:1; Servette-Frybourg 5:1; Biel-Young Fellows 2:1.

s— **Rezultati teniškega turnirja v Estorilu na Portugalskem.** Na teniškem turnirju v Estorilu so se borbe nadaljevale in so gostje spet slavili lepe zmage. Rumun Rurac je premagal francoskega igralca Gentiena zelo lahko s 6:2 in 6:1. Madžar Szavost se je sestal z Rumunom Cobzucom ter ga premagal v dveh setih 6:3 in 6:2. Član nekdanje slavne četvorice francoskih mušketirjev Cochet je v odlični formi ter je dobesedno pregazil Boterja z rezultatom 6:0 in 6:1. V tekmovanju mešanih parov sta Gabriela Cantarina in Cochet premagala dvojico Magda Rurac—Roquette v dveh setih: 6:4 in 6:1.

MALI OGLASI

Kdor želi službe plača za vsako besedo L —.30, za drž. in prov. takso —.60, za dajanje naslova ali šifro L 2.—. Najmanjši iznos za te oglase je L 7.—. — Za ženitve in dopisovanje je plačati za vsako besedo L 1.—, za vse druge oglase L —.60 za besedo, za drž. in prov. takso —.60, za dajanje naslova ali šifro L 2.—. Najmanjši iznos za te oglase je L 10.—

Služba dobi

ZDRAVO DEKLE
v pomoč k trem otrokom do 4 let, sta stalno ali po želji samo čez dan, iščem takoj. Ljubiteljica otrok naj piše na ogl. odd. Jutra pod »V Zg. Šiškem«. 970-1a

GOSP. POMOČNICO
dobro moč, samostojno v gospodinjstvu, sprejmem takoj. Plača dobra. Naslov v ogl. odd. Jutra. 951-1a

POSTREŽNICO
za nekaj dopoldanskih ur sprejmem. Knafljeva 13, pritličje. 955-1a

POSTREŽNICO
mlado, spretno in pošteno, iščem za takoj. Naslov v ogl. odd. Jutra. 945-1a

Vajenci(ke)

VAJENKO
sprejme krojaštvo na Sv. Petra nasipu št. 41. 941-44

2 VAJENCA
za strojno mehaniko sprejmemo. Predstaviti se v mehanični delavnici na Rimski cesti 19. 928-44

Zaslužek

GOSPODIČNE in GOSPODE, marljive, poštene in primerno izobražene, za nabiranje naročil, iščemo. Delo dostojno, zaslužek dober. Zglasiti se v soboto 15. jan. od 9 do 12: Vidmar, Rimska c. 10, levo. 931-3

UPOKOJENCA
mlajšega, zdravega in zgovornega, za obiskovanje trgovin in obrtnikov, sprejmem. Naslov v ogl. odd. Jutra. 932-3

KLAVIR
in harmoniko poučuje strokovnjak po hitri in uspešni metodi začetnike in napredujoče, posamezno. — Zrinjskega cesta 7/II—7. 954-3

GOSPODIČNAM
vajenim občevanja s privatnimi strankami, nudim pošten zaslužek. — Naslov v oglas. oddelku »Jutra«. 933-3

V najem

CEVLJARSKO OBRT
z vsem inventarjem oddam poštenemu pomočniku v najem. Naslov v ogl. oddelku »Jutra«. 943-17

Prodam

ANGORA ZAJCI
čisti, večje število naprodaj na Domobranski cesti št. 7. 874-6

ŠIVALNI STROJ,
tovarniško nov, pogrezljiv, šiva naprej in nazaj, ugodno prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 840-6

DAMSKE ČEVLJE
boks, črne, št. 36, skoraj nove, proda Mulej, Frančiškanska ulica. 946-6

USNJEN POVRŠNIK
naprodaj na Cesti 29. oktobra (Rimski) št. 21 935-6

ŠTEDILNIK
dobro ohranjen — po ugodni ceni proda Sitar, Stari trg štev. 31-I. 939-6

MOŠKE GALOŠE
št. 40 in spomladanski jopič naprodaj. Ogled dopoldne. Naslov v oglas. odd. Jutra. 922-6

ELEKT. GRAMOFON
z zvočnikom in ojačevalcem ter kompletnimi operami Carmen, Tosca, Madame Butterfly, Boheme, Trubadur, Traviata, Seviljski brivec in Cavaleria Rusticana, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 923-6

LEPO JEDILNICO
prodam. Pisati na ogl. odd. Jutra pod »Potrebujem denar«. 969-6

ŽENSKI PLAŠČ
predvojno blago, dobro ohranjen, ugodno prodam. Ogled v trafiki, Gospovetska 7. 924-6

OPALOGRAF
54×21, se proda najboljšemu ponudniku. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Popolnoma nov«. 958-6

MODRO OBLEKO
predvojno blago, za visokega gospoda, čevlje št. 44 in perilo prodam. Ogledati se med 14 in 16 pri: Škrabl, Petrarcova 24 (zvoniti trikrat). 926-6

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

KINO UNION Telefon 22-21

Zanimiva usoda zakona današnjih dni

Priljubljeni svet

Brigite Horney, Willy Fritsch, Paul Dahlke itd.

Predstave ob delavnikih: ob 15.30 in 17.30 uri.

KINO MATICA Telefon 22-41

Višek letošnje filmske sezone! Velefilm v barvah o neverjetnih pustolovščinah slovitega barona Münchhausena.. — Najdovršenejše delo v Agfakoloru. Velezanimivo dejanje, odlični igralci prekrasne naravne barve

Lažnivi Kljukec

Igralci: **Hans Albers, Brigita Horney, Ilse Werner, Hans Brausewetter** itd. Radi izredne dolžine filma predstave ob delavnikih ob **14.30** in **17.00 uri**

KINO SLOGA Tel. 27-30

Izvanredno delo nemške filmske umetnosti! Dokument življenja in dela največjega ženija **Mozarta** v velefilmu

Kogar bogovi ljubijo

Odlični umetniki: Hans Holt, Winnie Markus, Irene von Meyendorff, Paul Hörbiger. Sodeluje: Dunajska filharmonija, — slavna pevka-koloraturka Erna Berger in drugi. Najlepše melodije iz oper »Figarova svatba«, »Don Juan«, »Čarobna piščal« in »Requiem«. Radi velike dolžine filma predstave ob 14.30 in 17. uri.

V nedeljo ob 10., 14.30 in 17. uri.

RADIO-APARAT
proda Oblak, Delavski dom, soba 11/I. — Ogled med 13 in 14. 9-7-6

KINO PROJEKTOR
za normalni film, s kompletno zvočno napravo, gramofonom itd., primeren za manjši kino, društvo ali privatnika, po nizki ceni naprodaj. Pojasnila »Servis biros, Šelenburgova ul. 4. 967-6

OTROŠKI PLAŠČ
siv, dobro ohranjen, predvojni, za 6-7 letnega dečka, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 965-6

TRI VOZOVE
za konjsko vprego prodamo. Ogled pri Šami, Gradišče 9. 963-6

Kupim

STARINSKI DENAR
kovan, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Numizmatik«. 815-7

ZNAMKE,
zbirko ali partije kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Znamke«. 814-7

LJ. ZVON
tudi posamezne letnike, ozir. mesečnike, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Lj. Zvon«. 813-7

MOŠKE SKORNJE
št. 43, dobro ohranjene, kupim. Pismene ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Škornje«. 915-7

TOVORNI AVTO
z bencinskim obratom, v dobrem stanju, 3—5 ton nosilnosti, kupimo. Cenj. ponudbe na naslov: Saturnus d. d., Ljubljana-Moste. 936-7

KNJIGO
dr. Dragša »Otrok v predšolski (in pubertetni) dobi, kupim. — Ponudbe na ogl. oddelek »Jutra« pod »Otrok«. 938-7

SPALNICE
orehove — in jedilnice ugodno kupite pri mizarstvu »Štigl«. Ogled vsak torek, četrtek in nedeljo med 3. in 5. uro v gostilni na Celovški cesti 72. 944-7

MAHONIJO
za rezat, večji zasajen prostor, kupim takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Januar—maj«. 971-7

BELE SNEŽKE
št. 25 ali 26, dobro ohranjene, kupim. Prinesejo naj se v trgovino Olup, Stari trg. 956-7

Posest

STAVBNO PARCELO
na lepi sončni legi, v neposredni bližini središča mesta, prodam za 210.000 lir. Ponudbe na ogl. oddelek Jutra pod »Idealna lega«. 899-20

PARCELO
za Bežigradom, v izmeri 495 kv. m, prodam za 170.000 lir. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Zelo suh teren«. 900-20

STAVBNO PARCELO
za vilo, veliko 1200 kv. m, v bližini Plečnikove cerkve, prodam. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod 300.000 lir.« 901-20

NOVO HIŠO
večstanovanjsko — tik centra takoj proda za 700.000 lir »Posest«, realitetna pisarna, Miklošičeva cesta 4. 948-20

Stanovanja

STANOVANJE
enosobno — ali sobo s štedilnikom išče vpokojena vdova. Ponudbe na oglas. oddelek »Jutra« pod »Enosobno stanovanje«. 934-21a

Sobo odda

OPREMLJENO SOBO
oddam takoj čez dan odsotnemu gospodu. Naslov v ogl. odd. Jutra. 930-23

OPREMLJENO SOBO
v središču mesta oddam boljšemu gospodu, event. bi zanj tudi kuhala. Naslov v ogl. odd. Jutra. 961-23

OPREMLJENO SOBO
s kopalnico oddam boljšemu zakonskemu paru. Naslov v ogl. odd. Jutra. 962-23

Sobe išče

PREPROSTO SOBICO
strogo ločeno, iščem za takoj. Ponudbe na oglas. odd. Jutra pod »Točna plačnica«. 959-23a

Razno

IŠČEM GOSPODA,
ki bi mi uredil neke trgovske posle v Milanu proti nagradi ali se pridružim potovanju. — Naslov v vseh posl. Jutra. 914-37

DAMO
ki bi mi pomagala do dobre domače hrane, prosim, da pošlje svoj naslov v ogl. oddelek »Jutra« pod »Sromen«. 942-37

Dvignite dospele ponudbe
v oglasnem oddelku

Aparat, Brez posredovalca, Brezposelni glasbenik, Brez slušalk, Bonbonček, Blagodejno, Centralna kurjava, Dobra, Dobra naložba, Dobro plačam, Detektor, Danilo, Dobra izgovorjava, Dobro ohranjen, Do en milijon, Domačnost, Domač, Dobra violina, Domačinka, Enosobno, Erna, Erika, Finance, Gojzerice, Harmonika, Januar, Iščem ali zamenjam, Kopalno banjo, Kemilna peč, Kavalir, Kopalna peč, Kozikar Justi, Koni, Kovčeg, Kismet, Kupim suknjo, Lužni kamen, Ljubljana 10, Ljubiteljica otrok, Ljubljana ali okolica, Lepo življenje, Ljubezen, Lastno ognjišče, Lastno perilo, Lukanič Marija, Lastnina, Ljubljana, Mirno, Muzikalična, Miloika, Mainik, Malo rabljen, Mica, Naših dom, Novoporočenca, Nova zarja, Notri bloka, Novi znanec, Novo leto 1944, Poštena, Osamlienost, Prijetna, Prijetna, Osamljenost, Preprosta morje, Preprosta čedna, Pridna, Priložnost, Pošten, Pridna in poštena, Prijeten dom, Preprosta čista, Predvojno blago, Plačam dobro, Rešo, Rabim samo aparat brez slušalk, Resno, Reven dijak, Rentabilna hiša, Resen in pošten, Sestanek Bogdana, Soba s hrano, Stalno, Sposobna, Srebro, Svoje perilo, Spalni divan, Solidna cena, Sladkorna pesa, Š. P., Štirje prijatelji, Takoj 878, Takojšnja gotovina, Takoj 779, Tehtnica, Takoj uporaba, Tehnik, Takoj, Takoj 298, Takoj 239, Trgovska uradnica, Uradnica, Ugodnost, Umirajoča pomlad, Otroška postelja, Vajenec, Violina, Več sto, Vesten, Volna, Varna shramba, Vesdan odsotna, Večerna hrepenenja, Vestna, Značajen, Zima-pomlad, Za obdelovanje, Železničar, Ženspi športni plašč.

INSERIRAJ V „JUTRU“!

✝

Za vedno nas je zapustila naša ljubljena mama, stara mama in teta, gospa

Jenček Marija

Pogreb drage pokojnice se vrši v soboto, dne 15. januarja 1944, ob 2. uri pop. z žal. kapele sv. Andreja, k Sv. Križu.

Ljubljana, 13. januarja 1944.

Globoko žalujoči OTROCI z ostalim sorodstvom

Harry Hoff: 4

ZLATA PIJANOST

Kriminalni roman

»Hoteli ste še govoriti o odkritju zlate gore. Neki tropeiro, pravite, je bil tisti srečnež — in njemu, ali mu niso Indijanci nič storili?«

»Ne. Saj je prišel samo s svojimi par gonjači in si je znal vrhu tega z raznovrstnimi darili pridobiti njihovo naklonjenost. Od te peščice ljudi se Indijanci niso čutili ogroženih — ko pa je prišla potem moja velika odprava, so najbrže mislili, da jim gre vsem za življenje.«

»Ta tropeiro je torej našel zlato?«

»Da. Po golem naključju, kakor se največkrat zgodi. Pokazal mi je velikansko kepo, med prijatelji in sorodniki pa svoje sreče ni precej obesil na veliki zvon.«

»To je bilo zelo pametno.«

»Da. Zato je name v il name na prvi mah dober vtis in poskrbel sem, da je ostalo njegovo odkritje tudi naprej. Ker mi je mož, ki sem ga že dali časa poznal, docela zaupal in so mi razne okoliščine omogočale, da [illegible] večjo odpravo, sva se združila. Danes je on tam v Serri Ouro moja desna roka, in skoraj bi rekel, da sva postala zelo dobra prijatelja. Seznanili se boste z njim. Seveda je silno bogat.«

»To si lahko mislim. In vi menda takisto, sen'hor Barreto?«

Barreto je resno gledal predse. »Ne rečem, da ne. Motite se pa, ako mislite, da me je pograbilo to, kar imenujejo zlato pijanost. Sem pač tak, da mi je to tuje. Bogastva se veselim samo zato, ker mi daje možnost, da še naprej postavljam svojemu hotenju velike cilje in ustvarjam marsikaj, kar bi bilo zame sicer težko izvedljivo. Sredi pragozda gradim tako rekoč novo kulturo, in najbolj razveseljivo je, da mi daje pri tem država vso podporo.«

»Torej ste nekakšen generalni guverner?«

Barreto se je nasmehnil in zamahnil z roko. »Ne. Sem zgolj majhen zakupnik in moram dajati državi odstotke. Res pa je, da mi puščajo za zdaj še docela proste roke. Da mi v pogledu organizacije marsikaj prisojajo, utegne biti res. Ne da bi se hvalil, lehko pač tudi trdim, da sem na tem področju mnogo dosegel. — A to boste sami videli in presodili, ko bova tam.«

»Že zdaj si lahko mislim, da tam ni bilo lahko urediti letališče.«

»Točno. Preprosto res ni bilo. Toda moralo se je zgoditi, da smo dobili porabno, hitro in varno zvezo z vnanjim svetom.«

»Tako je.«

»Vidite — med tem se je stemnilo. A tudi v temi lahko varno pristanemo, ker je prostor ponoči živo razsvetljen. Električno!«

»Torej ste zgradili tudi že elektrarno?«

»Vse, vse. Tako preprosto, kakor je bilo v takih taborih svoje dni, zdaj ni več moči delati. Okoristili smo se z vso tehniko naših časa. — Čez pol ure bova tam. Le ozrite se venkaj!«

Braun je pogledal skozi okno. Črna, nedogledna noč. Toda zgoraj na nebu so se iskrile in lesketale zvezde.

Barreto je utrnil luč v kabini. »Oči se morajo privaditi temi,« je rekel. »potem boste že kaj videli.«

»Da,« je živahno rekel Braun, »tamle vidim majhen sij, kakor od ognja.«

»Pravilno. Najbrže kurijo v kakem taborišču. Zdaj pa poglejte nekoliko bolj na desno. Tam boste videli bledo srebrno progo.«

»To utegne biti kakšna reka?«

»Da, ena izmed rek, ki tu izvirajo. In če zdaj odprete vrata v pilotov oddelek in pogledate naravnost, boste opazili žarometi, ki nam kaže pravec.«

Dvajset minut kasneje je stroj pristal na letališču. Urni možje so priskočili in pomagali potnikoma iz kabine. Drugi so jeli takoj iztovarjati blago: zaboje z živili, strojne dele, zdravila in še marsikaj drugega, kar je bilo prišlo z letalom.

Dva Indijanca sta odvzela gospodoma prtljago. Kmalu nato so dospeli pred Barretovo kladaro. Brauna so tu sprejeli kot gosta.

*

Drugo jutro je komisar Braun takoj pričel svoje poizvedbe. Narednik, ki je dotlej načeloval desetorici redarjev, mu je moral pokazati kraj dejanja. Ta je bil »Odowaldov bar«, raztegnjeno enonadstropno leseno poslopje, kjer so se zvečer oglašali iskalci zlata, da si po storjenem delu privežejo dušo s kozarcem piva, vina ali »kahahe« (žganja), razen če se je kateri rajši odločil za krepilno mrzlo pijačo iz samih sokov. Narednik Berto Alimas je seznanil Brauna z Odowaldom, lastnikom bara. Odowaldo je bil čokat mulat pergamenaste, rjavkaste polti. Čez vse desno lice se mu je raztezala velika brazgotina, izvirajoča od neke nezgode, tako da je imel že na prvi pogled iznakažen obraz.

»Prosim, povejte mi zdaj, kako je bilo,« je rekel Braun, »Senhor Emilio je torej sedel pri vas v lokalu?«

»Da. Potem je šel enkrat ven. Ko ga dolgo ni bilo nazaj, nas je zaskrbelo, pa smo ga jeli zunaj iskati. Z žepnim žarometom smo svetili po vsem dvorišču. In tam smo ga našli, za lopo, pri sodu za deževnico. Ustreljenega v čelo.«

»V čelo?«

»Da. Bil je mrtev.«

»Ali ga je preiskal kak zdravnik?«

»Seveda. Doktor Marcello, ki je bil tudi tu, ga je neutegoma preiskal. Ugotoviti je mogel samo še smrt.«

»Prejle ste rekli: iskali smo ga. Kdo je bil še z vami?«

Odowaldo je naštel več mož, ki so bili kakor je trdil, umorjenčevi bližnji znanci. Braun je zadajal vprašanje za vprašanjem in si ogledoval kraj, kjer je ležal Emilio, ko so ga našli. Kmalu je spoznal, da bo imel pri svoji preiskavi velike težave. Tu ni bilo na razpolago velikih izsledovalnih naprav, na kakršne bi se bil mogel nasloniti v mestu, saj je manjkalo celo najpreprostejših pomočkov. Nikomur ni bilo prišlo na misel, da bi bil fotografiral truplo na kraju dejanja. Narednik Alimas, ki se je hotel očitno izkazati kot kriminalist, je bil tistih nekaj sledov, ki so bili morebiti ostali po storilcu, bolj zabrisal kakor razkril. Izpovedbe prič, ki jih je bil zaslišal, niso vsebovale prav nič takega, kar bi bilo zmožno koristiti nadaljnji preiskavi.

Baje ni bil nihče hkratu z umorjencem ali neposredno za njim zapustil lokala.

Važna se je zdela komisarju ugotovitev, da je bil senhor Emilio kazal svojim prijateljem zlato kepo, ki je bila debela kakor pest, in se muzaje bahal s to lepo najdbo. Braunu se je zdelo to ravnanje zelo neprevidno, če ne kar brezdanje lahkomiselno, toda Odowaldo in narednik sta ga poučila, da ni prav za prav nič na tem; kajti vsem iskalcem zlata je postalo vprav navada, da zvečer pripovedujejo o svojih najdbah ter jih, če so posebno izdatne, tudi razkazujejo.

Tako je Braun izprevidel, da veljajo tod povsem drugačna merila kakor drugod. Bil je prestavljen v nov, tuj svet, ki je imel svoje lastne navade in zakone. Res da se je sukalo vse okrog zlata; a vzlic temu — ali nemara prav zato, ker ga je bilo tu na prebitek, je imela rumena kovina na kraju pridobivanja manjši pomen, nego bi ji ga bil človek prisodil.

Schriftleiter - Urejuje: Davorin Ravljen. — Für das Konsortium »Jutro« als Verlag - Za konzorcij »Jutra« kot izdajatelja: Stanko Virant. — Für »Narodna tiskarna A. G.« als Druckstelle - Za »Narodno tiskarno d. d.« kot tiskarnarja: Fran Jeran. — Für den Inseratenteil verantwortlich - Za inseratni oddelek odgovarja: Ljubomir Voičič